

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ

Evropského soudu
pro lidská práva
ve Strasbourgu

OBSAH:	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 18928/91 ve věci Fredin versus Švédsko.....	2
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 10486/83 ve věci Hauschildt versus Dánsko.....	14
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 17621/91 ve věci Kemmache versus Francie.....	20
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 16757/90 ve věci Stanford versus Spojené království.....	28
	Rejstřík k ročníku 1995.....	34

ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

23. února 1994

VĚC FREDIN

(Rozsudek ve věci Fredin versus Švédsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, L. – E. Pettiti, B. Walsh, R. Macdonald, A. Spielmann, E. Palmová, I. Foighel, Sir John Freeland, M. A. Lopes Rocha, a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po poradě Senátu, která se konala ve dnech 23. září 1993 a 25. ledna 1994, vynesl přijat posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl předán Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 13. dubna 1993 a vládou Švédského království (dále jen „Vláda“) dne 24. května 1993 během tříměsíční lhůty stanovené ve článku 32 odst. 1 a článku 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 18928/91) proti Švédsku, předložené Komisi podle článku 25 švédským občanem, panem Andersem Fredinem dne 9. dubna 1991. Žádost Komise vycházela z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Švédsko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem žádosti a stížnosti vlády bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 odst. 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovil právníka, který jej bude zastupovat (ust. 30).

3. Do ustaveného Senátu byla z moci úřední jmenována paní E. Palmová, zvolená soudkyně švédské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 23. dubna 1993 předseda Soudu vylosoval za přítomnosti tajemníka Soudu jména ostatních sedmi členů, a to pánů L. – E. Pettitiho, B. Walshe, R. Macdonalda, A. Spielmanna, I. Foighela, Sira Johna Freelanda a pana M. A. Lopese Rochy (články 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).

4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem Vlády, právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník Soudu 20. srpna 1993 vyjádření žadatele a dne 23. srpna 1993 dopis od vlády, obsahující její písemné poznámky pro Komisi ze dne 7. května 1992. Dne 10. září 1993 tajemník Komise informoval tajemníka Soudu o tom, že delegát Komise přednese své stanovisko při jednání. Ve dnech 10., 15. a 21. září 1993 Komise a vláda předložily různé dokumenty, požadované tajemníkem Soudu. K posledně uvedenému datu předložil žadatel upřesnění svých požadavků podle článku 50 Úmluvy.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo dne 21. září 1993 v Paláci lidských práv ve Strasbourgu. Soud předtím vykonal přípravné řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za Vládu

C. H. Ehrenkrona, zástupce podtajemníka pro právní záležitosti, Ministerstvo zahraničních věcí – zástupce Vlády, G. Regner, podtajemník, Ministerstvo spravedlnosti – poradce;

(b) za Komisi

S. Trechsel – delegát;

(c) za žadatele

J. Axelsson, advokát – právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pana Ehrenkrony, Trechsela a Axelssona, jakož i odpovědi na položené otázky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Zvláštní okolnosti případu

6. Pan Anders Fredin, zemědělský inženýr, je švédský občan. Bydlí v Grödinge ve Švédsku. Žadatel a jeho žena vlastní pozemek v obci Botkyrka, na němž se nachází štěrkovna. Manželé vlastnili povolení k těžbě štěrku ze štěrkovny od 14. dubna 1983 do 1. prosince 1988, kdy jim bylo povolení odňato; toto povolení bylo předtím prodlouženo s tím, že předmětná činnost bude ukončena a obnovovací práce budou vykonány do uvedeného data. Odnětí povolení a nemožnost odvolat se proti tomuto a dalším opatřením byly příčinou prvního sporu před Soudem, jenž rozsudkem z 18. února 1991 (série A č. 192) konstatoval porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy, avšak nikoliv článku 1 Protokolu č. 1, posuzovaného samostatně či společně s článkem 14 Úmluvy.

7. Po odnětí povolení dne 1. prosince 1988 žadatel žádal prefekturu (länsstyrelsen) o zvláštní těžební povolení, aby mohl splnit plán obnovy štěrkovny, který byl přijat prefekturou 9. března 1987. Jeho žádost byla dne 14. března 1989 zamítnuta a 21. června 1989 vláda (Ministerstvo životního prostředí a energetiky) zamítla jeho odvolání proti tomuto rozhodnutí.

8. Žadatel se za účelem dosažení zrušení vládního rozhodnutí ze dne 21. června 1989 obrátil na Nejvyšší správní soud (regeringsrätten) se žádostí o přezkum ve smyslu zákona z roku 1988 o soudním přezkumu některých správních rozhodnutí (lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut 1988:205 – dále jen „zákon 1988“). Uváděl, že tím, že mu bylo odepřeno zvláštní těžební povolení, mu příslušné úřady zabránily přijmout opatření ke splnění plánu obnovy; zamítnutím byl porušen princip objektivity, zakotvený v kapitole 1, článku 9 Vládní listiny (regeringsformen, která tvoří součást Ústavy). Navíc v rozporu s principem proporcionality a článkem 3 zákona z roku 1964 o ochraně přírody (naturvårdslagen 1964:822) úřady šly nad rámec toho, co bylo nezbytné v zájmu ochrany přírody, jakož i dalších soukromých či veřejných zájmů. Jejich rozhodnutí bylo také neslučitelné s cílem ochrany přírody, definovaným v článku 1 odst. 3 zákona. Konečně jedinou odpovědí prefektury na žadatelovu otázku, jaké kroky by měl podniknout, bylo, že lhůta pro obnovu štěrkovny vypršela; takto se stal obětí odepření práva. Žadatel navíc požádal Nejvyšší správní soud, aby v tomto případě konal ústní jednání.

9. Rozhodnutím (beslut) ze dne 13. prosince 1990 Nejvyšší správní soud, složený z pěti soudců, zamítl tuto žádost třemi hlasy ku dvěma, přičemž shledal, že pro konání řízení podle článku 9 zákona z roku 1971 o správním řízení (förvaltningsprocesslagen 1971:291, viz níže uvedený odstavec 14.) nejsou důvody. Ve věci samé na základě písemných poznámek, předložených žadatelem a prefekturou, soud jednomyslně dovodil, že rozhodnutí vlády nebylo nezákonné, a potvrdil je. Podle protokolu z projednávání ze dne 30. října 1990 dva soudci, již byli nakloněni jednání, přihlíželi zejména ke skutečnosti, že zákon z roku 1988 byl schválen, aby zajistil soulad švédské legislativy s normami Úmluvy a též s příslušnou judikaturou Soudu ve Strasbourgu (viz odstavec 11. níže). Navíc připomínali, že některé zásadní otázky případu pana Fredina zůstaly nejasné, neboť zde byl nesoulad mezi ním a prefekturou v tom, zda výše uvedený plán obnovy (viz výše odstavec 7. – 8.) vyžadoval další těžbu štěrku ze štěrkovny, nebo pouze přemístění štěrku v rámci štěrkovny. Zdůrazňovali kromě jiného nejasnost v žalobě pana Fredina proti vládě. Oba tito soudci byli názoru, že vláda měla, stejně jako žadatel a prefektura, předložit své písemné poznámky; kromě svých důvodů pro zamítnutí odvolání žadatele měla sdělit své názory na otázku nezbytnosti další těžby štěrku a o tom, zda její rozhodnutí znamenalo, že bylo po 1. prosinci 1988 panu Fredinovi znemožněno štěrkovnu předepsaným způsobem obnovit.

10. Podle švédského práva nebylo možné, aby žadatel podal proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu z 13. prosince 1990 odvolání.

II. Příslušné domácí právo

11. Zákon z roku 1988 byl přijat v důsledku nálezů Evropského soudu v několika rozsudcích vynesených zejména proti Švédsku, o tom, že nemožnost soudního přezkumu některých správních rozhodnutí porušuje článek 6 odst. 1 Úmluvy (viz např. rozsudky Sporrong a Lönnroth versus Švédsko z 23. září 1982, série A č. 52, str. 29–31, §§ 78–87; Pudas versus Švédsko a Bodén versus Švédsko z 27. října 1987, série A č. 125–A, str. 13–17, §§ 28–42, resp. č. 125–B, str. 39–42, §§ 26–37). Byl přijat jako dočasný zákon, který měl zůstat v platnosti do roku 1991; jeho platnost byla následně prodloužena do konce roku 1994.

12. Podle znění článku 1 tohoto zákona každá osoba, jež byla účastníkem správního řízení před vládou či jiným veřejným orgánem, může v případě absence jiného opravného prostředku požádat Nejvyšší správní soud jako první a jedinou instanci o přezkum jakýchkoliv rozhodnutí v daném případě, které v sobě zahrnují výkon veřejné moci vůči soukromé osobě. Povaha správních rozhodnutí, jichž se zákon dotýká, je upřesněna v kapitole 8, článcích 2 a 3 Vládní listiny, na niž se článek 1 zákona z roku 1988 odvolává. Článek 2 téhož zákona vypočítává několik typů rozhodnutí, která se vymykají jeho působnosti, žádný z nich však nepřipadá v daném případě do úvahy. Během řízení zahájeného na základě zákona z roku 1988 Nejvyšší správní soud zkoumá, zda napadené rozhodnutí „neporušuje zákonný předpis“ (článek 1 zákona z roku 1988). Podle přípravných prací k zákonu, jak jsou uvedeny v návrhu zákona 1987/88:69 (str. 23–24), se přezkum věci samé týká především otázek právních, ale může se rozšířit i na faktické otázky, jež jsou relevantní z hlediska aplikace práva; musí též posoudit, zda nedošlo k procesním vadám, jež by ovlivnily výsledek sporu.

13. Pokud Nejvyšší správní soud zjistí, že napadené rozhodnutí je nezákonné, zruší je a v případě potřeby vrátí případ příslušnému správnímu orgánu (článek 5 zákona z roku 1988 platný v příslušném období).

14. Řízení před Nejvyšším správním soudem se řídí zákonem z roku 1971 o správním řízení. Je to v zásadě písemné řízení, ale Nejvyšší správní soud může rozhodnout o ústním jednání o určitých otázkách, pokud je pravděpodobné, že to může napomoci při zkoumání případu či urychlit průběh řízení (článek 9).

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

15. Ve své stížnosti ze dne 9. dubna 1991 (č. 18928/91) ke Komisi pan Fredin tvrdil, že mu bylo odepřeno „spravedlivé a veřejné jednání“ před Nejvyšším správním soudem v rozporu se článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

16. Dne 12. října 1992 Komise prohlásila stížnost za přípustnou. Ve své zprávě z 9. února 1993 (článek 31) vyjádřila svoje stanovisko poměrem hlasů šestnáct ku dvěma o tom, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úplné znění jejího stanoviska je uvedeno v příloze k tomuto rozsudku.

Závěrečné návrhy Vlády předložené Soudu

17. Během jednání dne 21. září 1993 Vláda opakovala svou výzvu vyjádřenou ve svém dopise z 23. srpna (viz výše uvedený odstavec 4.), kterou žádala Soud, aby se vyslovil, zda fakta tohoto případu svědčí o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 6 odst. 1

18. Pan Fredin se dovolává článku 6 odst. 1, který v relevantním rozsahu stanoví: „Při rozhodování o svých občanských právech a povinnostech ... má každý právo na spravedlivé a veřejné projednání ... soudem ...“. Toto ustanovení se vztahuje na uvedené řízení, a toto nebylo před Soudem zpochybňováno. Na druhé straně žadatelovo tvrzení, které Komise akceptovala, o tom, že bylo toto ustanovení porušeno, bylo napadeno Vládou.

19. Pokud se týče obecného rozsahu práva na ústní jednání ve článku 6 odst. 1, Vláda trvala na tom, že posuzování tohoto práva jako bezpodmínečného by mohlo znovu obnovit starý problém soudů ve smluvních státech, a to nadměrnou délkou řízení. V případech, kde by posuzované otázky byly čistě právního charakteru, nebyla skutečná potřeba ústního jednání; jak bylo navrženo členy Komise s odlišným názorem, právní argumenty mohly být často předkládány účinněji písemně než ústně. S ohledem na zvláštní okolnosti případu Vláda zdůraznila, že prvořadým úkolem Nejvyššího správního soudu je přezkum zákonnosti rozhodnutí a určení, zda má být potvrzeno nebo zrušeno; to nemůže nahradit jeho vlastní rozhodnutí. Soud odmítl žadateli ústní jednání, protože většina soudců zasedajících v tomto případě, shledala, že nepožadují vyjasnění skutečností k tomu, aby byli schopni vydat rozhodnutí; jelikož případ obsahoval pouze otázky právní, ústní jednání by Nejvyššímu správnímu soudu v jeho zkoumání nepomohlo.

20. Žadatel a Komise mínili, že právo na spravedlivé a veřejné projednání, stanovené ve článku 6 odst. 1, znamená, že strana musí být zásadně oprávněna přednést své argumenty před soudem ústně při jednání, které musí být veřejné. Jelikož byl Nejvyšší správní soud jediným soudem, který se zabýval případem žadatele, odmítnutí ústního projednání žadateli představovalo porušení článku 6 odst. 1. Žadatel navíc zdůraznil, že absence jednání znamenala, že Nejvyšší správní soud nepřezkoumal všechny stránky případu.

21. Existující judikatura Soudu jasně stanovila, že v řízení před soudem první a jediné instance může právo na „veřejné projednání“ ve smyslu článku 6 odst. 1 vyžadovat právo na „ústní projednání“ (viz např. rozsudek *Håkansson a Sturesson versus Švédsko* z 21. února 1990, série A č. 171–A, str. 20, § 64). V tomto případě Soud nevidí žádnou potřebu jít nad zkoumání toho, zda za zvláštních okolností skutečnost, že byla žadateli odepřena příležitost předložit ústní argumenty před Nejvyšším správním soudem, představovala porušení článku 6 odst. 1.

22. V tomto ohledu Soud shledává, že v napadeném řízení Nejvyšší správní soud jednal jako první a jediná soudní instance. Jak uznala Vláda, jeho kompetence nebyla omezena pouze na otázky právní, ale rozšířila se na faktické otázky (viz výše uvedený odstavec 12.). V tomto zvláštním případě, jak se jeví ze žadatelových podání Nejvyššímu správnímu soudu, jeho odvolání mohlo přinést v souvislosti s rozhodnutím Vlády z 21. června 1989 otázky věcné i právní (viz výše uvedený odstavec 8.). Toto vyplývá ze stanoviska, které vyjádřila menší část soudců, že bylo nezbytné docílit kromě jiného i prostřednictvím ústního projednání objasnění určitých bodů, které byly z jejich hlediska zásadní (viz výše uvedený odstavec 9.). Soud je toho názoru, že přinejmenším za těchto okolností článek 6 odst. 1 Úmluvy zaručuje právo na ústní jednání. Proto zamítnutí Nejvyššího správního soudu konat ústní jednání v případě žadatele představovalo porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

II. Aplikace článku 50

23. Článek 50 Úmluvy zní: „Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z ... Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Morální újma

24. Žadatel nežádal náhradu peněžité škody, protože nebyl schopen prokázat, že by Nejvyšší správní soud rozhodl v jeho prospěch, kdyby konal v jeho případě jednání. Avšak tvrdil, že v případě ústního jednání by musel posoudit spor mezi ním a prefekturou, pokud se týče přesné povahy požadavků na plán obnovy (viz výše uvedený odstavec 9). Taktéž položil důraz na skutečnost, že by toto byl druhý případ, kdy by bylo shledáno, že Švédsko porušilo jeho práva podle článku 6 odst. 1 Úmluvy. Z těchto důvodů žádal 50.000 švédských korun jako náhradu za morální újmu.

25. Vláda souhlasila s tím, že zaplatí určitou náhradu morální újmy, přičemž její výše musí být posouzena ve světle toho, co bylo přičteno proti Švédsku Soudem v předchozích případech, týkajících se nemožnosti přístupu k soudu. Delegát Komise souhlasil s přiznáním náhrady.

26. Soud na základě ekvivalentního posouzení přiznává žadateli 15.000 korun jako náhradu morální újmy.

B. Náklady a výdaje

27. Žadatel dále požadoval náhradu nákladů a výdajů v celkové výši 196.852 korun, a to s ohledem na následující položky: a) 45.100 korun za krytí nákladů řízení před prefekturou a vládou, totiž 21.700 korun jako odměna právníka a taktéž 14.400 korun a 9.000 korun jako odměny dvou znaleců za technickou pomoc a vyjádření; b) 131.250 korun jako odměnu právníka za práci vykonanou v souvislosti s jeho zastupováním před orgány Úmluvy; c) 20.502 korun za cestovní výlohy a stravné v souvislosti s jeho cestou a cestou jeho právníka do Strasbourgu před Soud.

28. K bodu (a) Vláda měla za to, že musí být nárok celkově zamítnut, zatímco delegát byl názoru, aby nebyly nahrazeny veškeré domácí náklady. Na druhé straně jak Vláda, tak delegát souhlasili, že by bod (b) měl být nahrazen, přestože je požadovaná částka podle jejich názoru přehnaná.

29. S ohledem na bod (a) Soud shledává, že pouze v tom rozsahu, v jakém se domácí náklady týkají požadavku na ústní projednání, byly tyto nezbytně vynaloženy s cílem zabránit porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (viz výše uvedený odstavec 22.). Vzhledem k tomu a k bodu (b) Soud po přiměřeném posouzení přiznává žadateli 100.000 korun. Bod (c), který je nesporný, by měl být nahrazen zcela.

Z těchto důvodů Soud jednomyslně:

1. rozhoduje, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
2. rozhoduje, že je Švédsko povinno ve lhůtě tří měsíců zaplatit žalobci 15.000 (patnáct tisíc) švédských korun jako náhradu morální újmy a 120.502 (stodvacet tisíc pětset dva) korun jako náhradu nákladů a výdajů;
3. zamítá ostatní požadavky na spravedlivé zadostiučinění.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyneseno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 23. února 1994.

Marc-André EISSEN
tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

24. května 1989

VĚC HAUSCHILDT

(Rozsudek ve věci Hauschildt versus Dánsko)

Evropský soud pro lidská práva, rozhodující v plénu podle ust. 50 Jednacího řádu a tvořený následujícími soudci: R. Ryssdalem, předsedou, J. Cremonou, Thor Vilhjálmssonem, F. Gölcüklüm, F. Matscherem, L. – E. Pettitim, B. Walshem, Sirem Vincentem Evansem, R. Macdonaldem, C. Russoem, R. Bernhardtem, A. Spielmannem, J. De Meyerem, N. Valticosem, S. K. Martensem, E. Palmovou, B. Gomardem, soudcem ad hoc, a dále M. – A. Eissenem, tajemníkem Soudu, a H. Petzoldem, zástupcem tajemníka Soudu, po poradě ze dne 28. září 1988, 27. ledna, 22. února a 29. dubna 1989, vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl předložen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 16. října 1987 během tříměsíční lhůty, stanovené ve článku 32 odst. 1 a článku 47 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 10486/83) proti Dánskému království, předložené Komisi dne 27. října 1982 podle článku 25 dánským občanem, panem Mogensem Hauschildtem. Žádost Komise vycházela ze článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Dánsko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 odst. 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu se ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit řízení před Soudem, a určil právního zástupce, který jej bude zastupovat (ust. 30).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován J. Gersing, zvolený soudce dánské národnosti (článek 43 Úmluvy) a R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 30. listopadu 1987 předseda Soudu vylosoval za přítomnosti tajemníka jména ostatních pěti členů, J. Pinheira Farinhy, R. Macdonalda, R. Bernhardta, A. Spielmanna a J. De Meyera (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4). Poté byl dne 1. srpna 1988 vládou Dánska (dále jen „Vláda“) jmenován profesor B. Gomard, aby zasedal jako soudce ad hoc a nahradil zesnulého pana Gersinga, a pan C. Russo nahradil pana Pinheiru Farinhu, který se nemohl zúčastnit posuzování věci (ust. 22 § 1, 23 § 1 a 24 § 1).

4. Pan Ryssdal se ujal funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) a prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem Vlády, delegátem Komise a právním zástupcem žadatele nutnost písemného řízení (ust. 37 § 1). Poté v souladu s nařízením a instrukcemi předsedy Senátu obdržel tajemník Soudu dne 29. dubna 1988 stanoviska žadatele a dne 16. května 1988 vyjádření Vlády. Dopisem ze dne 4. srpna 1988 tajemník Komise informoval tajemníka Soudu o tom, že delegát předloží své stanovisko při jednání.

5. Poté, co prostřednictvím tajemníka Soudu předseda Senátu konzultoval se zástupci těch, kteří se dostavili k Soudu, předseda Senátu nařídil dne 4. srpna 1988 na 26. září 1988 zahájení ústního jednání (ust. 38).

6. Veřejné zasedání se konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu ve stanovený den. Těsně před jeho zahájením Senát vykonal přípravné řízení, v jehož průběhu rozhodl, že postoupí rozhodovací pravomoc plénu Soudu (ust. 50). Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za Vládu

T. Lehmann, Ministerstvo zahraničních věcí – zástupce Vlády, I. Foighel, profesor práva – právní zástupce, J. Bernhard, Ministerstvo zahraničních věcí, K. Hagel-Sørensen, Ministerstvo spravedlnosti, J. Hald, Ministerstvo spravedlnosti, N. Holst-Christensen, Ministerstvo spravedlnosti – poradci;

(b) za Komisi

H. Danelius – delegát;

(c) za žadatele

G. Robertson, advokát – právní zástupce, F. Reindel, K. Starmer – poradci.

Soud vyslechl úvodní přednesy pana Lehmana a Foighela za vládu, pana Daneliuse za Komisi a pana Robertsona a Reindela za žadatele, jakož i jejich odpovědi na své otázky. Zástupce Vlády a právní zástupce žadatele během jednání dodali některé dokumenty.

7. V různých dnech v době od 26. září 1988 do 27. ledna 1989 tajemník obdržel požadavky žadatele podle článku 50 Úmluvy a poznámky Vlády a Komise, které se týkaly těchto požadavků.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Zvláštní okolnosti případu

8. Žadatel, pan Mogens Hauschildt, dánský občan, narozený v roce 1941, má v současnosti bydliště ve Švýcarsku. V roce 1974 založil společnost Scandinavian Capital Exchange PLC („SCE“), která se zabývala obchodem s drahými kovy a nadto poskytovala finanční služby. SCE se stala nejvýznamnějším dealerem drahých kovů ve Skandinávii a měla své přidružené společnosti ve Švédsku, Norsku, Nizozemí, Velké Británii a ve Švýcarsku. Žadatel byl jmenován generálním ředitelem.

9. V průběhu let až do konce roku 1979 vznikaly problémy mezi SCE a Státní dánskou bankou, mezi finanční správou a Ministerstvem obchodu, které se týkaly toku peněz do SCE a přidružených společností v zahraničí a zpět.

A. Trestní řízení proti žadateli

1. Vyšetřování

10. Dne 30. ledna 1980 finanční správa zaslala policii stížnost, ve které uvedla, že se zdá, že činnosti žadatele a SCE porušují dánské daňové zákony a trestní zákoník. Po získání zatykače od soudu policie žadatele zatkla, zabavila veškeré dostupné dokumenty v sídle společnosti a uzavřela její podnikání dne 31. ledna 1980.

11. Žadatel byl následujícího dne předveden před Městský soud v Kodani (Københavns byret) a obviněn z podvodu a daňového úniku. Soud nařídil, aby byl nadále držen ve vazbě, a to po tři po sobě jdoucí dvacetitýřhodinové lhůty; nebyly vzneseny žádné námitky. Dne 2. února 1980, když vyslechl obžalobu a obhajobu, městský soud rozhodl, že obvinění byla důvodná, a uvalil na žadatele samovazbu podle článku 762 a 770 (3) zákona o správě justice (Retsplejeloven – dále jen „zákon“; viz níže uvedené odstavce 33. a 36.). V důsledku postupných rozhodnutí, z nichž byla celá řada přijata soudcem Clausem Larsenem, byl pan Hauschildt držen ve vyšetřovací vazbě až do veřejného řízení, které bylo zahájeno před městským soudem dne 27. dubna 1981 (viz níže uvedené odstavce 19. – 21.). Taktéž strávil určitý čas v samovazbě (31. leden až 27. srpen 1980).

12. Během vyšetřování policie zabavila další dokumenty a majetek. Taktéž se dotazovala ve Velké Británii, v Nizozemí, v Belgii, ve Švýcarsku, v Lichtenštejnsku a ve Spojených státech amerických. V souladu s Evropskou úmluvou z 20. dubna 1959 o vzájemné pomoci v trestních věcech soudce městského soudu při několika

příležitostech zmocnil obžalobu, aby se pokusila získat spolupráci jiných evropských zemí při zajišťování dokumentů i v dalších věcech (viz níže uvedený odstavec 22.). Dne 4. února 1981 bylo panu Hauschildtovi sděleno obvinění o 86 stranách. Byl obviněn z podvodu a zpronevěry na základě osmi skutků, které představovaly přibližně 45 milionů dánských korun.

2. Řízení v první instanci

13. Řízení v první instanci začalo dne 27. dubna 1981 před městským soudem, složeným ze soudce z povolání Larsena a dvou přísedících. Žadatel si na předsedajícího soudce před řízením stěžoval, avšak nepodal v této věci žádnou formální žádost. Při řízení mu jeho právníci poradili, že článek 60 (2) zákona vylučuje odmítnutí soudce na základě rozhodnutí, která učinil před zahájením řízení (viz níže uvedené odstavce 20. – 22. a 28.).

14. Během více než 130 soudních zasedání při řízení městský soud vyslechl asi 150 svědků a rovněž žadatele a posoudil velké množství dokumentů. Mimo to vzal v úvahu stanoviska jmenovaných znalců, zejména účetních. Soud též vydal četná usnesení ohledně vyšetřovací vazby a samovazby žadatele, a odeslal žádosti o výslech svědků v zahraničí a o další procesní otázky (viz níže uvedený odstavec 24.).

15. Městský soud, jemuž předsedal soudce Larsen, vynesl dne 1. listopadu 1982 rozsudek. Shledal pana Hauschildta vinným ze všech skutků a odsoudil jej k sedmi letům odnětí svobody.

3. Odvolací řízení

16. Žadatel se odvolal k Vrchnímu soudu východního Dánska (Østre Landsret). Tento soud sestával ze tří soudců z povolání a tří přísedících. Jeho pravomoc byla rozšířena jak na otázky právní, tak faktické, a představovala řízení de novo. Odvolací řízení začalo dne 15. srpna 1983. Před jednáním o odvolání žadatel vnesl k předsedajícímu soudci námitku proti jednomu ze soudců z důvodu jeho účasti na rozhodnutí městského soudu o zabavení žadatelovy korespondence a majetku. Obhájce však odmítl rozpravu k tomuto bodu na základě článku 60 (2) zákona a pan Hauschildt svoji námitku stáhl.

17. Dne 2. března 1984 vrchní soud shledal žalobce vinným šesti ze sedmi skutků a odsoudil jej k pěti letům odnětí svobody. Rozsáhlá povaha podvodu byla považována za přitěžující okolnost. Na druhé straně soud vzal na vědomí skutečnost, že žadatel byl ve vyšetřovací vazbě od 31. ledna 1980, a posoudil jeho vazbu jako tvrdší než běžné uvěznění. Pan Hauschildt byl téhož dne propuštěn.

18. Žadatelova následná žádost o povolení odvolání k Nejvyššímu soudu (Højesteret) byla dne 4. května 1984 zamítnuta Ministerstvem spravedlnosti.

B. Vyšetřovací vazba pana Hauschildta a další procedurální otázky

1. Vyšetřování

19. Jak již bylo uvedeno (viz výše odstavec 11.), soudce městského soudu rozhodl dne 2. února 1980 o vzetí pana Hauschildta do vyšetřovací samovazby. Podle názoru soudce existovaly důvody se domnívat, že žadatel, pokud by zůstal na svobodě, se mohl skrývat nebo bránit vyšetřování (článek 762 /1/ bod 1 a 3 a článek 770 /3/ zákona; viz níže uvedené odstavce 33. a 36.). Jako odůvodnění vazby udal následující skutečnosti: 1) okolnost, že žadatel nežil až do roku 1976 v Dánsku a v době zatčení měl v úmyslu se přestěhovat do Švédska; 2) jeho ekonomické zájmy v cizině; 3) význam tohoto případu; 4) riziko, že by bránil vyšetřování vyvíjením vlivu na osoby v Dánsku i v zahraničí.

20. V souladu se článkem 767 zákona byla žadatelova pokračující vyšetřovací vazba podřízena pravidelné soudní kontrole, vykonávané maximálně ve čtyřtydenních intervalech. Skutečnosti uvedené v původním rozhodnutí, které vydal soudce Rasmussen dne 2. února 1980, byly základem pro vzetí žadatele do vazby až do 10. dubna 1980. K datu 10. dubna soudce městského soudu, pan Larsen, který následně předsedal soudu projednávajícímu žadatelův případ (viz výše uvedený bod 13.), se taktéž opřel o článek 762 /1/ bod 2, jako o důvod pro jeho vzetí do vyšetřovací vazby (nebezpečí, že spáchá nové trestné činy – viz níže uvedený bod 33.). Důvodem, který podnítl toto rozhodnutí, byla skutečnost, že žadatel v době, kdy byl ve vazbě, tajně komunikoval se svou ženou a požádal ji, aby odstranila peníze z jistých bankovních účtů, jakož i jistý osobní majetek. Následně 30. dubna stejný soudce nařídil její vzetí do vyšetřovací vazby a zabavil dopis, který napsal žadatel. Později při jednání dne 5. září 1980 o odvolání proti usnesení o setrvání ve vyšetřovací vazbě vrchní soud navíc odkazuje na odst. 2 článku 762 (viz níže uvedený odstavec 33.), jelikož vyšetřování, které konala policie v tom okamžiku, naznačovalo možnou ztrátu přibližně 19,5 milionu dánských korun na straně poškozených. Od 24. září už se soudce Larsen opíral navíc o toto ustanovení. Žadatelova vyšetřovací vazba byla nadále založena na všech třech bodech odstavce (1) a na článku 762 (viz níže uvedený odstavec 33.), a to až do 17. srpna 1982, kdy už bod 3 odst. 1 nebyl použit.

21. Od žadatelova zatčení dne 31. ledna 1980 až do zahájení řízení dne 27. dubna 1981 vyšetřování policie a jeho pokračující vyšetřovací vazba vyžadovaly, aby rozhodoval městský soud, jednající samosoudcem. V souvislosti s případem se v této době konalo celkem asi čtyřicet soudních zasedání, z nichž se dvacet týkalo vyšetřovací vazby, a od 31. ledna do 27. srpna 1980 též otázky samovazby. Patnáct z těchto rozhodnutí přijal soudce Larsen (10. dubna, 30. dubna, 28. května, 25. června, 20. srpna, 27. srpna, 24. září, 15. října, 12. listopadu, 3. prosince a 10. prosince 1980 a 4. února, 25. února, 11. března a 8. dubna 1981). V pěti případech nařídil prodloužení žadatelovy samovazby (10. dubna, 30. dubna, 28. května, 25. června a 20. srpna 1980), avšak tuto samovazbu ukončil 27. srpna 1980.

22. Během této doby městský soud při třech příležitostech (5. března, 16. června a 13. srpna) na žádost policie rozhodl usnesením o žádosti o spolupráci jiných zemí při zajištění dokumentů a jiných záležitostí (viz výše uvedený odstavec 12.). Dvě z těchto rozhodnutí přijal soudce Larsen (16. června a 13. srpna 1980). Soudce městského soudu byl navíc vyzván, aby rozhodl celou řadu dalších procesních otázek, jako je zabavení žadatelova majetku a dokumentů, jeho kontakty s tiskem, přístup k policejním zprávám, návštěvy ve vězení, platba odměny obhájce a korespondence. Kromě usnesení z 30. dubna 1980 o vzetí do vazby manželky pana Hauschildta (viz výše uvedený odstavec 20.) soudce Larsen předal dne 28. května 1980 instrukce k zadržení dalšího ze žadatelových dopisů, dne 12. listopadu 1980 k zabavení určité peněžní částky, která údajně patřila žadateli, 4. února 1981 ke změně obhájce a konečně 11. března 1981 k žadatelově přístupu k některým částem policejních spisů. Tato usnesení byla vydána buď na žádost státního zástupce, nebo obhájce.

23. Proti různým usnesením, přijatým soudcem městského soudu, podal pan Hauschildt, odvolání k vrchnímu soudu, jehož senát se skládal ze tří soudců z povolání. V pěti případech vrchní soud zkoumal žadatelovo prodloužení vyšetřovací vazby. Celkem se na těchto rozhodnutích podílelo třináct různých soudců, přičemž žádný z nich se následně nepodílel na odvolacím řízení o odsouzení a rozsudku. Totéž se týkalo šesti soudců, kteří projednávali odvolání proti jiným procesním otázkám.

2. Průběh řízení v první instanci

24. V průběhu řízení proti panu Hauschildtovi od 27. dubna 1981 do 1. listopadu 1982 (viz výše uvedené odstavce 13. – 15.) městský soud, sestávající z předsedy – soudce Larsena a dvou přísedících, byl též požádán, aby rozhodl usnesením o celé řadě procesních otázek. Soud zejména prodloužil vyšetřovací vazbu žadatele třináctkrát, a to na základě článku 762 (1) a (2). Kromě dvou případů tato usnesení vynesl soudce Larsen a ve čtyřech z nich se na nich podíleli dva přísedící. Navíc od 2. června do 7. října 1981 byl žadatel držen v samovazbě na žádost státního zastupitelství. Ačkoliv bylo první usnesení v tomto směru vyneseno jiným soud-

cem, soudce Larsen ve dvou případech samovazbu prodloužil. Navíc v pěti případech oprávnil k žádání spolupráce jiných zemí.

25. Žadatel se proti různým usnesením devatenáctkrát odvolal k vrchnímu soudu. Ve dvanácti případech vrchní soud rozhodnutí městského soudu o vyšetřovací vazbě potvrdil. Na těchto rozsudcích se podílelo čtrnáct soudců, z nichž se žádný nepodílel na projednávání odvolání žadatele proti odsouzení a rozsudku. Ostatní odvolání žadatele se týkala takových otázek, jako je jmenování obhájce, vyslechnutí dalších svědků, otázka příkazů k prohlídce, samovazba a cestovní výdaje obhájce. Na těchto rozhodnutích se podílelo dvanáct různých soudců. Dne 14. července 1981 tři soudci vrchního soudu potvrdili usnesení prodlužující samovazbu žadatele; jeden z těchto soudců zasedal u soudu při projednávání odvolání žadatele proti rozsudku.

3. Průběh odvolacího řízení

26. Podle dánského práva byl žadatel v průběhu odvolacího řízení považován za stále umístěného ve vyšetřovací vazbě (viz výše uvedené odstavce 16. – 17.). Vrchní soud tedy musel průběh vazby kontrolovat nejméně každé čtyři týdny. Z devatenácti nařízených prodloužení bylo deset nařízeno ve veřejném jednání, zatímco zbývajících devět bylo nařízeno při zasedání neveřejném. S několika výjimkami byla všechna rozhodnutí o vyšetřovací vazbě přijata stejnými soudci, kteří se podíleli na řízení o odvolání. V průběhu jednání (15. srpen 1983 až 2. březen 1984) se k soudcům z povolání přidali tři přísedící. Výše uvedená usnesení vrchního soudu byla založena na článku 762 (1) bod 1 a článku 762 (2) zákona (viz níže uvedený odstavec 33.). Soud kladl zvláštní význam na závažnost obvinění a na skutečnost, že žadatel žil v zahraničí a že měl nadále v zahraničí podstatné ekonomické zájmy.

27. Žadatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti dvakrát povolení k přednesení otázky jeho pokračující vyšetřovací vazby Nejvyššímu soudu. Dne 26. ledna 1983 Nejvyšší soud rozhodnutí vrchního soudu potvrdil, když zvážil, že by vazba měla být založena na článku 762 (1) bod 2 (viz níže uvedený odstavec 33.). Ve skutečnosti některé trestné činy, pro které byl žadatel odsouzen městským soudem, byly spáchány, zatímco byl ve vyšetřovací vazbě. Dne 9. prosince 1983 Nejvyšší soud nařídil pokračování vazby, avšak pouze na základě článku 762 (1) bod 1 a 2 (viz níže uvedený odstavec 33.). Senát shledal většinou hlasů, že veřejný zájem již nevyžaduje, aby byl žadatel držen ve vazbě podle článku 762 (2).

II. Příslušné domácí právo

28. Odmítnutí soudce se řídí články 60 až 63 zákona:

Článek 60

1. Nikdo nesmí vykonávat funkci soudce, pokud:

1) je sám stranou ve věci, nebo má zájem na výsledku věci, nebo pokud v trestní věci utrpěl újmu v důsledku trestného činu;

2) je spřízněn s jednou ze stran v civilní věci nebo s obžalovaným v trestní věci, bez ohledu na to, zda v přímé řadě vzestupné či sestupné, nebo v řadě pobočné až k bratrancům a sestřenicím včetně, nebo je manželem, poručníkem, adoptivním rodičem nebo opatrovníkem nebo adoptivním dítětem nebo opatrovaným jedné ze stran nebo obžalovaného ;

3) je manželem nebo příbuzným v řadě přímé, vzestupné či sestupné, nebo v řadě pobočné až k bratrancům a sestřenicím včetně, právníka nebo jiné osoby, která zastupuje strany v občanské věci, nebo poškozeného nebo jeho zástupce ve věci trestní, nebo státního zástupce nebo policejního důstojníka, kteří vystupují v takové věci, nebo obhájce obžalovaného;

4) dostavil se v takové věci jako svědek nebo znalec (syn- og skønsmand) nebo v občanské věci jednal jako obhájce nebo jinak jako zástupce jedné ze stran, nebo jako policejní důstojník, státní zástupce, obhájce nebo jiný zástupce poškozeného ve věci trestní;

5) účastnil se ve věci jako soudce nižší instance nebo ve věci trestní jako člen poroty nebo jako přísedící.

2. Skutečnost, že se soudce dříve mohl účastnit ve věci v důsledku toho, že vykonával několik oficiálních funkcí, ho nevyklučuje, pokud není důvod za okolností této věci předpokládat, že má zvláštní zájem na výsledku věci.

Článek 61

V situacích uvedených v předcházejícím článku soudce, pokud jedná jako samosoudce, odstoupí ze zasedání u soudu rozhodnutím, které sám vyhlásí. Pokud jedná v senátu, informuje soud o okolnostech, které by jej podle předchozího článku mohly diskvalifikovat. Ostatní soudci soudu jsou stejně tak oprávněni a mají povinnost v případě, že vědí o takových okolnostech, vznést otázku podjatosti, přičemž poté je tato otázka rozhodnuta soudem, aniž by soudce, o kterého se jedná, byl vyloučen z rozhodování.

Článek 62

1. Strany mohou požadovat, aby soudce odstoupil ze zasedání v případech uvedených ve článku 60, a mohou vznášet námitky proti tomu, aby soudce projednával případ, pokud mohou jiné okolnosti vyvolávat pochybnosti o jeho úplné nestrannosti. V těchto případech také soudce, který se obává, že mu strany nemohou plně důvěřovat, může odstoupit ze zasedání i tehdy, když proti němu nebyly vzneseny žádné námitky. Pokud je případ projednáván několika soudci, může každý z nich vznést otázku případného odstoupení kteréhokoliv z nich z projednávání věci na základě výše uvedených okolností.

2. Otázky, které mohou vyplynout podle z tohoto článku, musí být řešeny způsobem, který je uveden v článku 61 s ohledem na situace vyjmenované v článku 60.

Článek 63

Otázka, zda soudce může nadále zasedat či nikoliv, která se řeší jako ostatní procesní námitky, jakmile byla vznesena stranami v občanské věci, by měla být pokud možno vznesena před zahájením ústního jednání. Tato otázka může být rozhodnuta, aniž by stranám byla dána příležitost se k tomu vyjádřit.

29. Podle Vlády neexistovala v době, kdy byla věc žadatele ještě projednávána před dánským soudem, ke článku 60 (2) žádná judikatura Nejvyššího soudu. Nicméně podle usnesení ze dne 12. března 1987 se Nejvyšší soud domnívá, že pokud soudce nařídil vzetí osoby obviněné z trestného činu do vyšetřovací vazby, nemělo by to být samo o sobě považováno za okolnost, která by soudce vyloučila z účasti na následném řízení a vydání rozsudku.

30. V souvislosti s novelou, rozšiřující uplatnění čl. 762 (2) (viz odstavec 35. níže), byl čl. 60 dne 10. června 1987 novelizován dánským parlamentem. Odstavec (2) v platném znění stanoví, že „nikdo nesmí vykonávat funkci soudce v řízení, pokud v dřívějším stadiu řízení navrhl, aby byla dotčená osoba vzata do vazby výhradně podle článku 762 (2), pokud není případ řešen jako případ, ve kterém obžalovaný přiznává vinu.“ Tato novela vstoupila v platnost dne 1. července 1987.

31. V Dánsku vyšetřování nevykonává soudce, ale orgány státního zastupitelství s pomocí policie. Funkce policie ve vyšetřovacím stadiu se řídí články 742 a 743 zákona, který stanoví:

Článek 742

1. Informace o trestných činech musí být předloženy policii.
2. Policie podá návrh na zahájení vyšetřování buď na základě takové informace nebo ze své vlastní iniciativy, pokud existuje důvodné podezření, že byl spáchán delikt, který podléhá trestnímu stíhání.

Článek 743

Cílem vyšetřování je vyjasnit, zda jsou splněny požadavky na zjištění trestní odpovědnosti nebo pro uložení jiné sankce podle trestního zákona, a poskytnout informace, které mají být použity při posouzení věci, jakož i přípravě věci k řízení.

32. Článkem 746 se řídí úloha soudu: Soud řeší spory týkající se zákonnosti vyšetřovacích úkonů prováděných policií, jakož i úkonů týkajících se práv podezřelého a obhájce, včetně žádostí ze strany obhájce nebo podezřelého ohledně výkonu dalších vyšetřovacích úkonů. Rozhodnutí se vydává na žádost usnesením soudu.

33. Zatčení a vyšetřovací vazba jsou upraveny ve článku 760 a 762 zákona:

Článek 760

1. Každý, kdo je vzat do vazby, musí být propuštěn, jakmile důvody pro jeho zatčení přestanou existovat. Okamžik jeho propuštění musí být zapsán do zprávy.
2. Nebyla-li osoba vzatá do vazby propuštěna dříve, musí být předvedena před soudce do 24 hodin po zatčení. Okamžik jejího zatčení a jejího předvedení před soud musí být zapsán v soudním zápisu.

Článek 762

1. Podezřelý může být vzat do vazby, pokud existuje oprávněný důvod se domnívat, že spáchal čin, který podléhá trestnímu stíhání, pokud může být za tento čin podle práva uložen trest odnětí svobody nejméně na jeden a půl roku a pokud:

- 1) podle získaných informací o situaci podezřelého existuje zvláštní důvod se domnívat, že se bude vyhýbat stíhání nebo výkonu rozsudku, nebo
- 2) podle získaných informací o situaci podezřelého existuje zvláštní důvod se obávat, že pokud by byl na svobodě, spáchal by další čin povahy výše uvedené, nebo
- 3) s ohledem na okolnosti věci existuje zvláštní důvod se domnívat, že podezřelý bude bránit vyšetřování, zejména odstraňováním důkazů nebo varováním či ovlivňováním jiných.

2. Podezřelý může být také vzat do vazby, pokud existuje „zvláště potvrzené podezření“ [překlad dánské věty saerling bestyrket mistanke, předložený Vládou] že spáchal čin, který podléhá trestnímu stíhání a za který by mohl být podle práva odsouzen k trestu odnětí svobody nejméně na šest let, a pokud zřetel na veřejný zájem podle informací o vážnosti věci vyžaduje, aby podezřelý nebyl na svobodě.

3. Vyšetřovací vazba nesmí být uvalena, pokud lze očekávat, že bude za čin uložena pokuta nebo domácí vězení (haefte) nebo jestliže by zbavení svobody nebylo přiměřené zasahování do situace podezřelého, důležitosti věci a očekávanému výsledku, pokud bude podezřelý shledán vinným.

34. Odstavec 2 článku 762 se použije i v případě, že není splněna některá z podmínek, stanovených v odstavci 1. Článek 762 (2) byl poprvé včleněn do zákona v roce 1935 po případu zvláště závažného znásilnění. V parlamentním zápisu o této novele (Rigsdagstidende 1934–35, část B, sl. 2159) je uvedeno: „Pokud se všeobecně předpokládá, že obžalovaný je vinen, a tudíž se proti němu očekává skutečné stíhání, mohou vzniknout silné námitky proti tomu, aby lidé ve svém pracovním a společenském životě museli sledovat a tolerovat, že tento obžalovaný má volnost pohybu. I když nebyla jeho vina a její důsledky dosud stanoveny konečným rozsudkem, může vzniknout dojem neserióznosti a nekonzistentnosti realizace práva, který by mohl zhoršit obraz justice.“

35. Článek 762 (2) byl novelizován v roce 1987 tak, aby se jeho uplatnění rozšířilo na některé násilné trestné činy, u kterých se očekávalo nejméně šedesát dní odnětí svobody. V odpovědi na kritiku v rubrice v deníku Politiken napsal dne 30. prosince 1986 dánský ministr spravedlnosti toto: „Jelikož bylo ... předkládáno, že tento návrh zákona otevírá možnosti pro uvěznění nevinných lidí, mám důvod zdůraznit, že můj návrh zákona stanoví podmínku, že musí jít o zvláště potvrzené podezření [zdůraznění ministra], že obžalovaný spáchal trestný čin před tím, než byl vzat do vazby. Před tím, než může být toto ustanovení uplatněno, musí tedy existovat velmi vysoký stupeň jasnosti o otázkce viny, a to tedy ve své podstatě znamená zajištění, že nebudou uvězněny nevinné osoby.“

36. Samovazba se řídí článkem 770 (3) zákona, který v příslušné době zněl takto: „Na žádost policie může soud rozhodnout, že bude osoba ve vazbě zcela nebo částečně izolována, pokud to vyžaduje účel vyšetřovací vazby.“ Toto ustanovení bylo dne 6. června 1984 novelizováno.

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

37. Pan Hauschildt napsal Komisi poprvé dne 26. srpna 1980. V tomto a v dalších sděleních, zaznamenaných jako žádost č. 10486/83, se dovolával článků 3, 5, 6, 7 a 10 Úmluvy a článku 1 protokolu č. 4. Pokud se týče článku 6, stěžoval si, že se mu nedostalo v přiměřené době spravedlivého projednání věci nezávislým soudem; na podporu tohoto tvrzení zdůraznil kromě jiného, že předsedající soudce městského soudu a soudci vrchního soudu, kteří ho odsoudili nebo přezkoumávali jeho odvolání, vydali před řízením a v jeho průběhu četná rozhodnutí o jeho vyšetřovací vazbě a dalších procesních otázkách.

38. Dne 9. října 1986 Komise prohlásila žádost za přípustnou, pokud se týče poslední stížnosti, avšak za nepřípustnou ve všech ostatních otázkách. Ve své zprávě ze dne 16. července 1987 vyjádřila stanovisko, že nedošlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (devět hlasů ku sedmi). Úplné znění jejího stanoviska a společného opačného stanoviska, uvedeného ve zprávě, tvoří přílohu k tomuto rozsudku.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Předběžná námitka proti nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků

39. Vláda opět před Soudem tvrdila – jako už neúspěšně tvrdila i před Komisí – že stížnost byla nepřípustná z důvodu nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků (článek 26 Úmluvy). Na podporu své předběžné námitky argumentovala tím, že pokud se pan Hauschildt obával, že soudce Larsen a soudci vrchního soudu nebudou nestranní, neboť v tomto případě vydali několik rozhodnutí před zahájením řízení, mohl proti tomu protestovat odmítnutím podle článku 60 (2) a 62 zákona (viz odstavec 28. výše), avšak to nikdy neudělal.

40. Žadatel reagoval vysvětlením, že mu jeho právní zástupce sdělil, že zákon takové jednání nedovoluje. Toto sdělení bylo založeno na znění článku 62 zákona společně se článkem 60 (2), přičemž z něj dovodil, že odmítnutí soudce na základě toho, že vynesl rozhodnutí před zahájením řízení – to jest, že jednal v jiné oficiální funkci než ve funkci soudce – lze úspěšně provést pouze tehdy, když měl tento „zvláštní zájem na výsledku věci“ (článek 60 /2/). Tento důvod se podle názoru právního zástupce na tento případ neuplatnil. Vláda popsala tento výklad příslušného článku zákona jako „zcela zřejmě chybný výklad“. V její interpretaci by žadatel mohl odmítnout jak soudce Larsena, tak soudce vrchního soudu z toho důvodu, že jejich odpovědnost za řadu rozhodnutí před zahájením řízení vnesla pochybnosti o jejich úplné nestrannosti. Na podporu tohoto tvrzení se Vláda odvolává na rozhodnutí dánského Nejvyššího soudu ze dne 12. března 1987, kterým bylo rozhodnuto, že vydávání usnesení o vyšetřovací vazbě ve stadiu před zahájením řízení by nemělo samo o sobě být považováno za důvod pro vyloučení soudce z jednání v následujícím řízení (viz výše uvedený odstavec 29.).

41. Na Vládě leží povinnost přesvědčit Soud, že zmíněný opravný prostředek byl v příslušné době možný a účinný – to jest na počátku řízení s panem Hauschildtem (27. dubna 1981) a na počátku projednávání odvolání (15. srpna 1983). Soud nemůže sdílet názor Vlády, že byl výklad ke článkům 60 (2) a 62 zákona ze strany právního zástupce obhajoby zcela zřejmě chybný. Vláda netvrdila zjiitelné skutečnosti – jako je předchozí judikatura nebo doktrína – které by měly způsobit, že by měl právní poradce obhajoby pochybnosti o svém výkladu zákona. Na druhou stranu nepopřela, že po několik let nikdo úspěšně neodmítl soudce z toho důvodu, že by vydal ve věci rozhodnutí před zahájením řízení. Tato skutečnost předjímá obecné přijetí systému, nebo alespoň výkladu, o který se opíral právní zástupce obhajoby. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. března 1987, ať už se týká okolností této věci či nikoliv, nemění situaci, která existovala v okamžiku řízení s panem Hauschildtem (viz kromě jiného a mutatis mutandis rozsudek Campbell a Fell z 28. června 1984, série A č. 80, str. 32–33, § 61). Navíc je příznačné, že jak soudce Larsen, tak předseda vrchního soudu, i když si byli vědomi obav a neklidu ze strany pana Hauschildta (viz výše uvedené odstavce 13. a 16.), nepovažovali za nutné iniciovat nic i přes znění článků 61 a 62 (viz výše uvedený odstavec 28.). Za těchto okolností se tedy právní zástupce obhajoby v tu dobu mohl rozumně domnívat, že jakákoliv námitka na základě toho, že určitý soudce vynesl několik rozhodnutí před zahájením řízení, je odsouzena k nezdaru.

42. Soud uzavírá, že Vláda neprokázala, že podle dánského práva existoval v tomto okamžiku účinný opravný prostředek, ke kterému by se byl žadatel mohl uchýlit.

II. Údajné porušení článku 6 odst. 1

43. Pan Hauschildt tvrdil, že se odvolává na to, že se mu nedostalo projednání „nestranným soudem“ ve smyslu článku 6 odst. 1, který v relevantním znění zní: „Při rozhodování o ... jakémkoliv trestním obvinění proti sobě má každý právo, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... nestranným soudem ...“ Aniž by v zásadě protestoval proti systému, který v Dánsku existuje, když je soudce pověřen dozorčí úlohou ve vyšetřovacím řízení (viz výše uvedené odstavce 32. – 33.), žadatel kritizoval tento systém do té míry, že se od samotného soudce očekává, že povede řízení s nezaujatou myslí. Nestěžoval si na to, že by se soudce v takovém postavení choval s předpojatostí, avšak argumentoval tím, že určitý druh rozhodnutí, která měl soudce vynést ve stadiu před zahájením řízení, vyžadoval, aby podle práva posoudil smlu důkazů a povahu obžalovaného, což jistě muselo zabarvit jeho chápání rozsudků a otázek v následném řízení. V žadatelově podání má obžalovaný právo se dostavit k jednání s přesvědčením o nestrannosti soudu, který zasedá při rozsudku o jeho osobě. Tvrdil, že by jakýkoliv rozumný pozorovatel musel dojít k závěru, že soudce, který zastává takovou dozorčí úlohu, nemůže jinak než budít v obviněném obavu a neklid. Stejně odvodnění se v zásadě vztahuje na soudce odvolacích soudů, kteří jsou zodpovědní za rozhodnutí o odvolání proti pokračující vazbě a o jiných procesních otázkách. Ke skutkovým zjištěním ve vlastní věci pan Hauschildt zdůraznil především to, že předsedající soudce městského soudu Larsen, vynesl četná rozhodnutí o vyšetřovací vazbě a o dalších procesních otázkách, a to zejména ve stadiu před zahájením řízení. Odvolával se zejména na žádost podle článku 762 (2) zákona (viz výše uvedené odstavce 20. a 33.).

44. Vláda a většina Komise měla za to, že samotná skutečnost, že soudce v první instanci nebo soudce odvolacího soudu předtím rozhodli usnesením o vyšetřovací vazbě obžalovaného nebo že vydali v tomto ohledu různá procesní nařízení, nemůže být rozumně chápána tak, že ovlivňuje nestrannost soudce, a v tomto případě nebyl dán žádný jiný důvod pro pochybnost o nestrannosti městského soudu nebo vrchního soudu. Na druhé straně menšina Komise vyjádřila názor, že s přihlédnutím k okolnostem případu byl pan Hauschildt oprávněně vznést legitimní pochybnost k přítomnosti soudce Larsena v senátu městského soudu ve funkci předsedajícího soudce.

45. Úkolem Soudu není přezkoumání příslušného práva a praxe *in abstracto*, ale určení, zda způsob, kterým byly aplikovány nebo se dotkly pana Hauschildta, nepředstavuje porušení článku 6 odst. 1.

46. Existence nestrannosti pro účely článku 6 odst. 1 musí být stanovena podle subjektivního testu, to jest na základě osobního přesvědčení určitého soudce v daném případě, a též podle objektivního testu, to jest zjištění, zda soudce nabídl dostatečné záruky tomu, aby vyloučil oprávněné pochybnosti v tomto směru (viz mezi jinými rozsudek *De Cubber* ze dne 26. října 1984, série A, č. 86, str. 13–14, § 24).

47. Pokud jde o subjektivní test, žadatel netvrdil ani před Komisí, ani před Soudem, že zmínění soudci jednali s osobní předpojatostí. V každém případě musí být osobní nestrannost soudce presumována, dokud není prokázán opak, a v tomto případě dokázán nebyl. Proto zbývá žádost o objektivní test.

48. Při objektivním testu se klade otázka, zda nezávisle na osobních souvislostech některé ověřitelné skutečnosti neopravňují k podezření na podjatost soudu. V tomto směru dokonce i to, co je zdánlivé, může mít svůj význam. Jde o důvěru, kterou soudy demokratické společnosti musejí inspirovat veřejnost, a zejména pokud se týče trestního řízení, i obžalovaného. Soudce, ohledně něž je oprávněný důvod se obávat nedostatku nestrannosti, musí tedy odstoupit (viz *mutatis mutandis* výše uvedený rozsudek *De Cubber*, série A, č. 86, str. 14, § 26). Z toho vyplývá, že při rozhodování o tom, zda je v daném případě legitimní důvod k obavám, že některý soudce není nestranný, je stanovisko obžalovaného důležité, ale nikoliv rozhodující (viz rozsudek *Piersack* ze dne 1. října 1982, série A, č. 53, str. 16, § 31). Rozhodující je to, zda tato obava může být považována za objektivně oprávněnou.

49. V daném případě se obava z nedostatku nestrannosti zakládala na skutečnosti, že soudce městského soudu, který předsedal v průběhu řízení, a soudci vrchního soudu, kteří se nakonec zúčastnili rozhodování věci o odvolání, se již museli účastnit v dřívějším stádiu řízení a vydali různá rozhodnutí ohledně žadatele do doby zahájení řízení (viz výše uvedené odstavce 20.– 22. a 26.). Podobná situace může v obžalovaném vyvolat pochyby o nestrannosti soudce, jež jsou pochopitelné, avšak nemusí být nezbytně považovány za objektivně odůvodněné. To, zda mají být takto chápány, záleží na okolnostech každého jednotlivého případu.

50. Jak vyplývá ze článků 742 a 743 zákona (viz výše uvedený odstavec 31.), v Dánsku spadá vyšetřování a stíhání výhradně do působnosti policie a státního zastupitelství. Činnosti soudce, na jejichž výkonu se zakládá stěžovatelova obava z nedostatku nestrannosti a které se týkají stádia před zahájením řízení, jsou činnostmi nezávislého soudce, který není odpovědný za přípravu věci k řízení nebo za rozhodování, zda by měl být obžalovaný předveden k řízení (články 746, 760, 762 a 770, viz výše uvedené odstavce 32., 33. a 36.). To je ve skutečnosti případ rozhodnutí, na která poukazoval žadatel, včetně těch, která se týkala pokračování vyšetřovací vazby a jeho samovazby. Tato rozhodnutí byla všechna vydána na žádost policie, přičemž tato žádost byla nebo mohla být žadatelem, který byl zastoupen právním zástupcem, napadena (viz výše uvedené odstavce 23. – 24.). Jednání o těchto záležitostech jsou zpravidla veřejná. Samozřejmě pokud se jedná o podstatu činností, které soudce, jenž se věcí zabýval, vykonal před tím, než se zúčastnil jejího rozhodování, se tento případ liší od věci *Piersack* a *De Cubber* (viz výše citované rozsudky) a *Ben Yaacoub* (rozsudek ze dne 27. listopadu 1987, série A, č. 127–A, str. 7, § 9). Navíc otázky, které měl soudce odpovědět, když činil rozhodnutí před zahájením řízení, se neshodují s těmi, která jsou pro konečný rozsudek rozhodující. Když soudce rozhoduje o vyšetřovací

vazbě a jiných opatřeních tohoto typu před zahájením řízení, v souhrnu posuzuje data, která má k dispozici, aby zjistil, zda policie prima facie měla pro své podezření důvody; při vynášení rozsudku v závěru řízení musí posoudit, zda důkazy u soudu přednesené a diskutované postačují pro shledání obžalovaného vinným. Podezření a formální shledání viny nesmějí být posuzována jako ekvivalentní (viz např. rozsudek Lutz ze dne 25. srpna 1987, série A, č. 123-A, str. 25-26, § 62). Podle názoru Soudu tedy pouhý fakt, že soudce nebo odvolací soudce v systému, jako je dánský, taktéž vynesl rozhodnutí ve věci před zahájením řízení, včetně rozhodnutí, která se týkala vyšetřovací vazby, nemůže být sám o sobě považován za fakt odůvodňující obavy o jeho nestrannost.

51. V daném případě nicméně mohou být zvláštní okolnosti, které mohou odůvodnit jiný závěr. V tomto případě Soud nemůže než přisoudit zvláštní význam skutečnosti, že v devíti rozhodnutích o pokračování vyšetřovací vazby pana Hauschildta se soudce Larsen opíral zvláště o článek o článku 762 (2) zákona (viz výše uvedený odstavec 20). Podobně při rozhodování o prodloužení žadatelovy vyšetřovací vazby před zahájením řízení se soudci, kteří se posléze účastnili za rozhodování věci o odvolání, opírali zejména o stejné ustanovení, a to v řadě případů (viz výše uvedené odstavce 26. - 27.).

52. Použití článku 762 (2) zákona vyžaduje kromě jiného, aby byl soudce srozuměn s tím, že existuje „zvláště potvrzené podezření“ o tom, že obžalovaný spáchal trestný čin (činy), ze kterých je obžalován. Toto znění bylo oficiálně vysvětleno tak, že znamená, že soudce musí být přesvědčen, že existuje „velmi vysoký stupeň jasnosti“ v otázce viny (viz výše uvedené odstavce 34. - 35.). Rozdíl mezi otázkou, kterou má soudce rozhodnout, když aplikuje tento článek, a otázkou, kterou musí rozhodnout při vynášení rozsudku v řízení, se stírá. Z tohoto důvodu je Soud názoru, že vzhledem k okolnostem případu se mohlo zdát, že lze pochybovat o nestrannosti uvedených soudů a že je možno žadatelovy obavy v tomto ohledu považovat za objektivní a oprávněné.

53. Soud z tohoto důvodu uzavírá, že došlo k porušení článku 6 Úmluvy.

III. Aplikace článku 50

54. Podle článku 50 Úmluvy: „Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z ... Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přízná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“ Žadatel konstatoval, že pokud Soud rozhodl o porušení článku 6, musí být jeho odsouzení zrušeno a veškeré diskvalifikace či omezení jeho osoby odstraněny. Soud však není podle Úmluvy zmocněn rozhodovat o zrušení rozsudku nebo dávání pokynů k těmto otázkám (viz mutatis mutandis, rozsudek Gillow ze dne 14. září 1987, série A, č. 124-C, str. 26, § 9). Pan Hauschildt také žádá náhradu škody a náhradu nákladů a výdajů.

A. Škoda

55. Pan Hauschildt konstatoval, že závěr o porušení článku 6 zpochybní jeho odsouzení a že posléze toto zpochybní zákonnost každého z jeho 1.492 dnů vyšetřovací vazby. Z tohoto důvodu žádá zadostiučinění srovnatelné s tím, na které by měl nárok, pokud by jej soud shledal nevinným, vypočítané na základě 500/1.000 dánských korun (Dkr) za den. Žadatel taktéž tvrdil, že jeho zdraví utrpělo újmu v důsledku 309 dní, které strávil v samovazbě, a že jeho pověst byla vážně poškozena a že mu dlouhá vyšetřovací vazba způsobila podstatnou ztrátu zisku.

56. Ve svých poznámkách ze dne 10. října 1988 a 23. ledna 1989 Vláda zdůraznila existenci opravného prostředku na vnitrostátní úrovni, a to tak, že podle článku 977 (3) zákona mohl pan Hauschildt požádat zvláštní revizní soud (Den Saerlige Klageret), aby věc vrátil městskému soudu, pokud existoval vysoký stupeň pravděpodobnosti, že důkazy nebyly správně hodnoceny. Soud v tomto ohledu poznamenává, že se porušení, zjištěné

u tohoto rozsudku (viz výše uvedený odstavec 53.), týká složení dotčených soudů, nikoliv jejich postupu při posouzení důkazů. Takový opravný prostředek tedy neumožňuje nápravu důsledků porušení ve smyslu článku 50 (viz *mutatis mutandis* rozsudek De Cubber ze dne 14. září 1987, série A, č. 124-B, 17-18, § 21).

57. Musí být připomenuto, že s ohledem na zmíněné soudce Soud vyloučil osobní předpojatost (viz výše uvedený odstavec 47.). Shledal, že v souvislostech tohoto případu se mohlo zdát, že lze pochybovat o nestrannosti příslušných soudů a že žadatelovy obavy v tomto směru mohou být posouzeny jako objektivně odůvodněné (viz výše odstavec 52.). Tento závěr neznamená, že bylo jeho přesvědčení dostatečně odůvodněno. Soud nemůže spekulovat o tom, jaký mohl být výsledek řízení, kdyby nedošlo k porušení Úmluvy (viz výše uvedený rozsudek De Cubber, série A, č. 124-B, str. 18, § 23). Žadatel se ostatně vůbec nesnažil argumentovat tím, že by výsledek byl pro něj příznivější, a navíc při zjištění, že zde nefigurovala osobní předpojatost, Soud neměl nic, co by takový závěr odůvodnilo. Soud tedy souhlasí s Vládou a Komisí, že nebyla zjištěna příčinná souvislost mezi porušením a údajnou uváděnou škodou.

58. Pan Hauschildt také požadoval náhradu morální újmy z toho důvodu, že ztratil příležitost být souzen nestranným soudem. Delegát Komise tvrdil, že částka, kterou nespecifikoval, by mu podle tohoto bodu měla být přiznána. Soud je však toho názoru, že zvláštní okolnosti věci, její závěry v tomto rozsudku samy o sobě představují přiměřené spravedlivé zadostiučinění podle tohoto bodu.

B. Náklady a výdaje

59. Delegát Komise se staví pozitivně k požadavku žadatele na náhradu nákladů a výdajů, i když nenaznačil částku. Vláda si vyhradila své právo, aby v případě nezbytnosti formulovala „protinávrh“. Soud však má za to, že má k rozhodnutí o této otázce dostatečné podklady.

1. Řízení mimo Strasbourg

60. Pan Hauschildt žádá náhradu nákladů, které vynaložil: a) na vyšetřování a řízení v první instanci v Dánsku (3.061.960 Dkr); b) na několik konkursních řízení, která běží v Dánsku (7.100.000 Dkr); c) ve Švýcarsku a jiných evropských státech v souvislosti s konkursem společnosti Hauschildt & Co z (1.700.000 švýcarských franků).

61. Soud nemůže přijmout tyto požadavky. K bodu (a): tento je založen na mylném předpokladu, že rozhodnutí o porušení v této věci funguje tak, že zruší žadatelovo odsouzení. K bodům (b) a (c), není stanoveno, že existuje souvislost mezi shledaným porušením v tomto rozsudku a uváděnými konkursními řízeními.

2. Řízení ve Strasbourg

62. Pan Hauschildt též požaduje náhradu následujících položek, které lze přičíst řízení před orgány Úmluvy, celkem 26.463 liber: a) odměna jeho právního zástupce, pana Robertsona (11.048 liber) a pana Reindela (5.770 liber); b) poplatky za překlady (1.725 liber); c) odměna paní Evy Smith, která pro něj připravila zprávu o příslušné dánské legislativě (420 liber); d) osobní náklady výdaje (7.500 liber).

63. Soud nemá důvod se domnívat, že výše uvedené výdaje nebyly opravdu uhrazeny. Avšak má pochybnosti o tom, zda jejich část, zejména pokud se týče osobních výdajů a nákladů pana Hauschildta, byla nutně vynaložena, a zda všechny položky mají být považovány za rozumné co do výše. Za těchto okolností Soud nemůže přiznat požadované částky v plné výši. Spravedlivým posouzením Soud shledává, že by žadateli mělo být nahrazeno 20.000 liber.

Z těchto důvodů Soud:

1. zamítá čtrnácti hlasy ku třem námitku Vlády o nevyčerpání domácích opravných prostředků jako neopodstatněnou;
2. rozhoduje dvanácti hlasy ku pěti, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. rozhoduje jednomyslně, že Dánsko musí vyplatit žadateli 20.000 liber (dvacet tisíc liber sterlingů) na náklady a výdaje;
4. zamítá jednomyslně ostatní požadavky na spravedlivé zadostiučnění.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vynesen při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 24. května 1989.

Marc-André EISSEN

tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL

předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

24. listopadu 1994

VĚC KEMMACHE

(Rozsudek ve věci Kemmache versus Francie)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, L. – E. Pettiti, B. Walsh, A. Spielmann, M. A. Lopes Rocha, L. Wildhaber, L. Makarczyk, D. Gotchev, B. Repik a dále H. Petzold, úřadující tajemník Soudu, po poradě Senátu, která se konala 24. června a 27. října 1994, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 9. prosince 1993 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 odst. 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Francouzské republice (č. 17621/91), předložené Komisi podle článku 25 francouzským státním příslušníkem, panem Michele Kemmache, dne 28. prosince 1990. Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, jímž Francie uznala obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem uvedeného požadavku bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 5 odst. 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovil advokáta, který jej bude zastupovat (ust. 30).

3. Do ustaveného senátu byl z moci úřední jmenován pan L. – E. Pettiti, zvolený soudce francouzské státní příslušnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). 25. ledna 1994 vylosoval předseda za přítomnosti tajemníka Soudu dalších sedm členů, a to pány B. Walshe, J. De Meyera, M. A. Lopes Rochu, L. Wildhabera, J. Makarczyka, D. Gotcheva a B. Repika (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4). Poté pan A. Spielmann jako náhradní soudce nahradil pana De Meyera, který se nemohl účastnit dalšího projednávání případu (ust. 22 § 1 a 2 a ust. 24 § 1).

4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem francouzské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a ust. 38). Na základě toho bylo tajemníkovi Soudu 12. dubna 1994 předáno vyjádření Vlády a 15. dubna 1994 vyjádření žadatele. 28. dubna jej tajemník Komise informoval, že delegát Komise přednese své stanovisko při jednání. 2. května 1994 Komise předložila některé dokumenty podle požadavku tajemníka Soudu, jenž jednal podle pokynů předsedy Senátu.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 21. června 1994. Soud předtím vykonal přípravní řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za Vládu:

P. Titiun, smírčí soudce, přidělený právnímu odboru Ministerstva zahraničí – zástupce Vlády, N. Combotová, smírčí soudkyně, přidělená odboru trestných činů a udílení milostí Ministerstva spravedlnosti, F. Pion, smírčí soudce, přidělený oddělení evropských a mezinárodních záležitostí Ministerstva spravedlnosti – poradci;

(b) za Komisi

J. C. Soyer – delegát;

(c) za žadatele

C. Méralová, advokátka – právní poradkyně.

Soud vyslechl úvodní přednesy pana Titiuna, pana Soyera a paní Méralové.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

6. Pan Michel Kemmache si v současné době odpykává trest odnětí svobody na devět let ve věznici v Draguignan (Var). Jeho předchozím bydlištěm byl Pantin, kde byl zaměstnán jako recepční v hotelu. Svého času byl vedoucím tohoto hotelu a předtím ředitelem několika společností, jejichž akcie vlastnil. Zmíněné společnosti spravovaly herny, hotely a restaurace.

I. Okolnosti případu

7. Zadržení pana Kemmache ve vazbě v trvání od 11. června do 10. srpna 1990 bylo nařízeno v souvislosti s trestním řízením, vedeným soudy Francouzské republiky, od 16. února 1983 (kdy byl zatčen a obžalován) do 6. února 1993 (kdy bylo jeho odvolání proti rozsudku z hlediska právního posouzení zamítnuto). V průběhu tohoto období byl žadatel, předtím než byl souzen, zadržen ve vazbě celkem čtyřikrát (od 16. února do 29. března 1983, od 22. března 1984 do 19. prosince 1986, od 11. června do 10. srpna 1990 a od 14. března do 25. dubna 1991). V rozsudku z 27. listopadu 1991 Soud shledal, že došlo k porušení článku 5 odst. 3 a článku 6 odst. 1 Úmluvy (série A č. 218).

A. Soudní řízení před Porotním soudem alpsko-přímořské oblasti

1. Formální obvinění a příkaz k zatčení

8. 13. srpna 1985 kolegium žalobců odvolacího soudu v Lyonu obvinilo žadatele z vědomého napomáhání trestnému činu „dovážení padělaných zahraničních bankovek na území Francie a jejich používání tamtéž“ a vědomého napomáhání s tím souvisejícímu trestnému činu „neoprávněného uvádění zmíněných padělaných bankovek do oběhu v rámci celního území“. Soud svěřil žadatele k soudnímu řízení Porotnímu soudu alpsko-přímořské oblasti a vydal příkaz ke vzetí do vyšetřovací vazby (ordonnance de prise de corps), podle něžž obžalovaný „[měl být] uvězněn nebo držen ve vězení“ v rámci jurisdikce zmíněného soudu.

9. Když se 11. června 1990 pan Kemmache ohlásil ve věznici v Nice, aby zde nastoupil do vazby, byl již od 19. prosince 1986 na svobodě a od 4. října 1988 nepodléhal soudnímu dohledu. Učinil tak v souladu s příkazem ke vzetí do vyšetřovací vazby z 13. srpna 1985 a článkem 215–1 trestního řádu, vzhledem k tomu, že přelíčení u porotního soudu bylo stanoveno na 12., 13. a 14. června 1990.

2. Odročení řízení

10. Jeden z jeho dvou spoluobviněných, pan Klaushofer, usiloval o odročení řízení na základě toho, že se právník, kterého příslušné úřady jmenovaly jeho právním zástupcem 8. června 1990, nemohl dostatečně obeznámit se spisy souvisejícími s případem. Pan Kemmache se k této žádosti připojil, zatímco třetí spoluobžalovaný, pan Ceccio, si přál být souzen okamžitě. Porotní soud rozhodnutím z 12. června těmto žádostem vyhověl a nařídil oddělení obou případů. V souladu s tím byl 12. a 13. června 1990 souzen pouze pan Ceccio.

3. Zamítnutí žádosti o propuštění

11. 12. června 1990 podal pan Kemmache porotnímu soudu žádost o propuštění z vazby. 13. června byla tato žádost zamítnuta z následujících důvodů: „Žádost o odročení řízení nevzněl pouze Stephan Klaushofer, ale i Michel Kemmache. Příkaz ke vzetí do vyšetřovací vazby účinný od 11. června 1990 zůstává v platnosti po ce-

lou dobu soudního řízení. S přihlédnutím k tomu, jaký rozsudek mu hrozí, obžalovaný nemůže podat dostatečné záruky toho, že se k přelíčení dostaví. Pouhý soudní dohled, ani za předpokladu zaplacení kauce, se v této fázi řízení nejeví přiměřenou zárukou toho, že se obžalovaný Kemmache dostaví k přelíčení. Navíc nelze vyloučit riziko toho, že by na svědky mohl být vyvíjen nátlak.“

B. Jednání trestního kolegia odvolacího soudu v Aix-en-Provence

1. Propuštění pod podmínkou soudního dohledu

12. 18. června 1990 podal žadatel další žádost o propuštění trestnímu kolegiu odvolacího soudu v Aix-en-Provence; konkrétně se opírala o článek 5 odst. 1, 2, 3 a 4 a rovněž o článek 6 odst. 1 a 2 Úmluvy. Rozhodnutím ze 4. července 1990 trestní kolegium nařídilo jeho propuštění za předpokladu soudního dohledu a zaplacení kauce, jejíž výše byla stanovena na 800 000 francouzských franků (FRF). Z toho 400 000 FRF mělo být zárukou toho, že se obžalovaný dostaví k přelíčení, a zbytek zárukou nákladů, jejichž uhrazení by se po něm případně mohlo požadovat. Kolegium vzalo v úvahu mimo jiné následující: „ Michel Kemmache byl svěřen k soudnímu řízení Porotnímu soudu alpsko-přímořské oblasti rozhodnutím trestního kolegia odvolacího soudu v Lyonu ze dne 13. srpna 1985. Je držen ve vazbě v souladu s příkazem ke vzetí do vyšetřovací vazby vydaným v rámci tohoto rozhodnutí.“ Michel Kemmache byl propuštěn z vazby 8. prosince 1986, a proto se jeho zadržení ve vazbě nejeví nutným, pokud se nevyskytly nové okolnosti, které by bylo třeba zvážit a které by tento krok ospravedlňovaly. Nicméně se dá předpokládat, že případ bude moci být projednán při příštím zasedání porotního soudu. Vzhledem k mnoha narušením tohoto procesu vyplývajícím z toho, že obvinění využívali všechny dostupné prostředky k tomu, aby oddálili soud, je nutné učinit opatření k zajištění přítomnosti pana Kemmache při přelíčení. S ohledem na to podmínkou jeho propuštění musí být soudní dohled a povinnost složit kauci. Kemmache již dříve složil dvě kauce v celkové hodnotě 800 000 FRF, v souladu s nařízením soudního dohledu. Rozhodnutím ze 4. října 1986 nařídil Porotní soud alpsko-přímořské oblasti zrušení soudního dohledu a znovuzaplacení kauce, a to z rýze právních důvodů. Vzhledem k tomu, že vypršela lhůta pro vynesení rozsudku, příkaz k soudnímu dohledu musel být automaticky anulován. Ve svém vyjádření Michel Kemmache tvrdil, že nedošlo k žádným podstatným změnám ohledně záruk své přítomnosti u přelíčení, které může poskytnout. Je stále zaměstnancem společnosti Sociétés Nouvelle Hôtelière de Pantin, jejímž akcionářem je, a ke změnám došlo pouze v jeho rodinných poměrech. Kauce by proto měla být stanovena na 800 000 FRF, což je částka, kterou byl dříve schopen zaplatit a která odpovídá jeho finančním poměrům s ohledem na jeho plat a především jeho postavení společníka.

2. Změna podmínek příkazu k soudnímu dohledu

13. 26. července 1990 změnilo trestní kolegium podmínky placení kauce, tak, že povolilo, aby byla placena formou měsíčních splátek ve výši 100 000 FRF.

3. Žádosti o zrušení soudního dozoru a propuštění pana Kemmache na svobodu

14. 30. července 1990 podal pan Kemmache žádost o propuštění trestnímu kolegiu. 8. srpna 1990 byla tato žádost zamítnuta z následujících důvodů: „ Kemmache, který byl na svobodě a nebyl nad ním vykonáván soudní dozor, se sám přihlásil do vazby den před tím, kdy se měl dostavit k porotnímu soudu, v souladu s ustanoveními článku 251-1 trestního řádu. Na základě těchto ustanovení příkaz ke vzetí do vyšetřovací vazby je nadále v účinnosti až do konečného rozhodnutí o obviněních uvedených ve formální obžalobě. Příkaz k propuštění pana Kemmache byl vydán rozhodnutím ze 4. července 1990. Z toho plyne, že pan Kemmache není nadále držen ve vazbě na základě příkazu k vzetí do vazby, ale protože nevyhověl podmínkám soudního dohledu, které požadují, aby před svým propuštěním složil první splátku kauce. Případ je připraven k projednání na příštím zasedání porotního soudu. Vzhledem k mnoha narušením tohoto procesu vyplývajícím z toho, že obvinění využívali všechny dostupné prostředky k tomu, aby oddálili soud, je nutné učinit opatření k zajištění přítomnosti pana Kemmache při přelíčení. S ohledem na to podmínkou jeho propuštění musí být soudní dohled a povinnost složit kauci. Jak bylo uvedeno v rozhodnutí ze 4. července 1990, stanovená výše kauce odpovídá finančním poměrům pana Kemmache a zvláště jeho postavení spolumajitele společnosti Sociétés Nouvelle Hôtelière de

Pantin; pan Kemmache neprokázal, že jeho podnik zkrachoval, na čemž trval ve svých procesních materiálech, nebo že nemá dostatečné finanční zdroje, aby zaplatil částku odpovídající stanovené kauci.“

15. 10. srpna 1990, poté co zaplatil první splátku ve výši 100 000 FRF, byl pan Kemmache propuštěn.

16. 5. září 1990 trestní kolegium znovu odmítlo zrušit soudní dohled.

17. Žadatel zaplatil druhou splátku kauce 10. září 1990. Poté se dostavil k vrchnímu státnímu žalobci odvolacího soudu v Aix-en-Provence a prohlásil, že není schopen zaplatit zbývající splátky a že je připraven nastoupit do vazby.

C. Jednání trestního kolegia kasačního soudu

18. Třemi rozhodnutími z 22. listopadu 1990 trestní kolegium kasačního soudu zamítlo odvolání pana Kemmache proti rozhodnutí porotního soudu z 13. června 1990 a rozhodnutím trestního kolegia ze 4. června a 8. srpna 1990. V prvním rozhodnutí kolegium mimo jiné vycházelo z následujícího stanoviska: „... příkaz ke vzetí do vazby, je-li řádně vydán, zakládá oprávnění k zadržení, které zůstává v platnosti až do konečného rozhodnutí o obviněních uvedených ve formální žalobě, aniž by bylo nutné nařídít jeho pokračování, pokud je případ obžalovaného oddělen od dalších soudních jednání a odročen na příští zasedání.“ V druhém a třetím rozhodnutí shledalo, že: „... jelikož Michel Kemmache byl zadržován oprávněně, jeho propuštění nařízené napařeným rozhodnutím mohlo být podmíněno příkazem k soudnímu dohledu podle spojených ustanovení článku 138 a 148 trestního řádu ...[a]... v souladu s ustanoveními článku 5 odst. 3 ... Úmluvy..., propuštění může být podmíněno zárukami toho, že se obžalovaný dostaví k přelíčení.“

D. Následující vývoj

19. 25. dubna 1991 odsoudil Porotní soud alpsko-přímořské oblasti žadatele k pokutě 2 600 000 FRF a 11 letům odnětí svobody. Druhý z uvedených trestů byl 21. května 1992 Porotním soudem ve Var, jemuž byl případ postoupen, snížen na devět let. Odvolání z právního hlediska podané proti tomuto poslednímu rozhodnutí bylo 3. února 1993 kasačním soudem zamítnuto.

II. Příslušné domácí právo

A. Příkaz ke vzetí do vazby

20. V soudních řízeních týkajících se závažných trestných činů (matière criminelle), „součástí [rozhodnutí, které zakládá formální obvinění obžalovaného] by měl být příkaz k vzetí obviněného do vyšetřovací vazby...“ (článek 215 trestního řádu – dále jen tr. ř.).

21. Podle článku 215–1 tr. ř.: „Obžalovaný, který není ve vyšetřovací vazbě, se musí nechat vzít do vazby nejdéle jeden den před slyšením u porotního soudu... Příkaz k vzetí do vazby bude vůči němu uplatněn, pokud byl úřední cestou řádně předvolán, aby se ohlásil na registru procesního soudu, a bez zákonného důvodu se ve stanovený den nedostaví, aby se podrobil vyšetřování předsedou porotního soudu. Totéž platí v situaci upravené článkem 141–2 [a to pokud úmyslně nejedná v souladu s podmínkami soudního dohledu].“ Podle precedenčního práva kasačního soudu (viz odstavec 18. výše) příkaz ke vzetí do vyšetřovací vazby, pokud je oprávněně vydán, zakládá oprávnění k zadržení, které zůstává v platnosti až do konečného rozhodnutí o obviněních uvedených ve formální žalobě.

B. Žádosti o propuštění

22. Kterýkoli vyšetřovanec ve vazbě může žádat o propuštění „za jakýchkoli okolností“ a „v jakémkoli stádiu soudního řízení“, tedy včetně soudního procesu. Byla-li věc předložena soudu první instance, potom o žá-

dotci o propuštění rozhoduje tento soud. Před předáním věci k přelíčení u porotního soudu a mezi zasedáními porotního soudu vyslechne takovéto žádosti trestní kolegium (článek 148–1 tr. ř.).

23. Za těchto okolností rozhodnutí zamítající žádost o propuštění musí udávat zvláštní důvody v souladu s podmínkami uvedenými ve článku 145 tr. ř. (crim. 16. 12. 1971, Recueil Dalloz /D./ 1972, str. 318; 15. září 1979, Bulletin criminel. č. 258; 7. srpna 1990, ibid. č. 296, D. 1991, sommaires, str. 210), jinými slovy „vyložit skutková zjištění a zákon, na němž se rozhodnutí zakládá...s odvoláním na článek 144“. Podle článku 144 tr. ř. v soudních řízeních zabývajících se závažnými trestnými činy může být nařízena nebo prodloužena vyšetřovací vazba: 1. pokud je to „jediný prostředek ochrany důkazů nebo podstatných vodítek, nebo ochrany svědků či obětí před nátlakem, nebo zabránění setkání obžalovaného s jeho spolupachateli“; 2. pokud je „nutné chránit veřejný pořádek proti újmám způsobeným trestným činem, nebo zabránit obžalovanému v páchání trestné činnosti nebo v útěku, či předejít jeho opakování, nebo zajistit, aby byl obžalovaný nadále k dispozici soudním úřadům“. Vyšetřovací vazba může být rovněž nařízena za okolností, které upravuje článek 141–2, „pokud obžalovaný úmyslně nejedná v souladu s podmínkami soudního dohledu“.

C. Soudní dohled

24. Pravomoci svěřené vyšetřujícímu soudci podle článku 139 a 140 jsou v plném rozsahu propůjčeny soudu vybavenému příslušnou pravomocí a působností podle článku 148–1 (článek 141–1 tr. ř.). Příslušný soud proto může nařídit soudní dohled nad obžalovaným a kdykoli mu uložit novou podmínku či podmínky, podmínky částečně nebo zcela odvolat, obměnit jednu či více podmínek nebo povolit příležitostnou nebo dočasnou výjimku z povinnosti plnit určité podmínky (článek 139 tr. ř.). Může též kdykoli rozhodnout o zrušení soudního dohledu (článek 140 tr. ř.).

25. Nařízení o soudním dohledu může požadovat na obžalovaném, aby složil kauci, jejíž výše a termíny placení a to, zda bude splacena najednou nebo na splátky, se stanoví mimo jiné s přihlédnutím k jeho finančním poměrům (článek 138 tr. ř.). Účelem kauce je zaručit (článek 142 tr. ř.): 1. přítomnost obžalovaného při všech stádiích řízení a při výkonu rozsudku a pokud je to vhodné, vynucení dalších závazků, které mu byly uloženy. 2. zaplacení v následujícím pořadí: (a) nákladů, které způsobila strana ve škodném úmyslu, náhrady škod způsobených trestným činem, částek dlužných na odškodném a plateb výživného, pokud je obžalovaný souzen pro jejich neplacení; (b) nákladů trestního stíhání; (c) pokut.

26. Pokud obžalovaný úmyslně porušuje podmínky soudního dohledu, oprávněný soud může, ať již mu hrozí jakkoli dlouhá doba výkonu trestu, nařídit jeho zadržení ve vyšetřovací vazbě. Příkaz ke zvetí do vyšetřovací vazby potom vydá předseda porotního soudu nebo v období mezi jednotlivými zasedáními předseda kolegia žalobců (článek 141–2 tr. ř.).

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

27. Pan Kemmache podal žádost ke Komisi 28. prosince 1990. Trval na tom, že jeho zadržení trvajícím po rozhodnutí porotního soudu odročit řízení ze dne 12. června 1990, bylo porušením článku 5 odst. 1 a článku 6 odst. 1 a 2 Úmluvy.

28. 8. února 1993 Komise prohlásila žádost (č. 17621/91) za přípustnou vzhledem ke stížnosti založené na článku 5 § 1 a nepřipustnou z hlediska jejích zbývajících částí. Ve zprávě z 21. října 1993 (článek 31) Komise vyjádřila jednomyslné stanovisko, že došlo k porušení článku 5 odst. 1. Kopie plného znění stanoviska Komise a separátního vota, které je součástí zprávy, jsou přílohou tohoto rozsudku.

29. Vláda ve svém prohlášení požádala Soud, „aby rozhodl, že nedošlo k porušení Úmluvy.“

30. Žadatel požádal Soud, aby shledal, „že Francie porušila článek 5 odst. 1 Úmluvy.“

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 5 § 1 Úmluvy

31. Pan Kemmache si stěžoval na skutečnost, že byl držen ve vazbě poté, co jeho případ byl odročen na příští zasedání Porotního soudu alpsko-přímořské oblasti. Opíral se o článek 5 odst. 1 Úmluvy, jehož příslušná ustanovení znějí následovně: „Každý člověk má právo na osobní svobodu a bezpečnost. Nikomu nesmí být odeprána svoboda s výjimkou následujících případů a v souladu s postupem předepsaným zákonem: ... (c) oprávněného uvěznění či zadržení dotyčné osoby za účelem jejího předvedení před příslušnou právní institucí na základě odůvodněného podezření ze spáchání trestného činu, nebo pokud se odůvodněně pokládá za nezbytné předjet tomu, aby trestný čin spáchala nebo se vyhýbala spravedlnosti po jeho spáchání.“

32. Soud vzal na vědomí, že žadatel se 11. června 1990 přihlásil ke vzetí do vyšetřovací vazby ve věznici v Nice, v souladu s článkem 215–1 tr. ř. (viz odstavec 21. výše) a že od 12. června 1990 byl zadržován na základě příkazu ke vzetí do vyšetřovací vazby vydaného 13. srpna 1985 trestním kolegiem odvolacího soudu v Lyonu (viz odstavec 8. výše). Jelikož účelem článku 215–1 tr. ř. a příkazů ke vzetí do vyšetřovací vazby je zajištění toho, aby se obžalovaný dostavil k přelíčení, projednávání zadržení spadá pod článek 5 odst. 1 (c) Úmluvy. S ohledem na to je prvním úkolem Soudu určit, které období zadržení je třeba posoudit. Potom je třeba rozhodnout, zdali toto zadržení bylo nařízeno v souladu s postupem předepsaným zákonem a zda bylo zákonné.

A. Doba uvěznění, kterou je třeba posoudit

33. Počátek příslušného období je nesporný. Je jím 12. červen 1990, den, kdy porotní soud nařídil oddělení věci pana Kemmache a pana Klausofera od věci pana Ceccia a odročil projednávání věcí dvou dříve jmenovaných do příštího zasedání (viz odstavec 10. výše).

34. Pokud jde o konec příslušného období, je situace jiná. Podle Vlády soudní instituce účinně bránily propuštění pana Kemmache pouze do 4. července 1990, dne, kdy odvolací soud v Aix-en-Provence nařídil jeho propuštění za podmínky složení kauce; obžalovaný byl po 4. červenci dále zadržován, protože nesplnil podmínky příkazu k soudnímu dohledu. Stejně jako žadatel a Komise, Soud zastává názor, že příslušným datem je den skutečného propuštění žadatele, konkrétně 10. srpen 1990, kdy byla složena první splátka výše zmíněné kauce (viz odstavec 12. výše).

B. Byla vazba nařízena v souladu s postupem předepsaným zákonem

35. Pan Kemmache namítal, že měl být propuštěn 12. června 1990. Podle jeho podání příkaz ke vzetí do vazby nemohl být právním podkladem zadržení, za okolností, kdy byl případ odročen na příští zasedání. Jediným účelem tohoto příkazu bylo zajistit, aby se obžalovaný dostavil k přelíčení, a příkaz mohl být vykonán pouze den před přelíčením nebo ve výjimečném případě před tímto datem, to však pouze v situaci, na kterou pamatuje článek 215–1 tr. ř. (viz odstavec 21. výše). Když bylo soudní řízení odročeno, účinnost tohoto příkazu byla tedy odložena až na dobu jednoho dne před následujícím slyšením před soudem. Stručně řečeno, odepření svobody, ke kterému došlo, nemělo právní podklad.

36. Vláda i Komise se odvolávají na precedenční nálezy kasačního soudu (viz odstavec 18. výše). Nemají žádné pochybnosti o tom, že příkaz ke vzetí do vazby, řádně vykonaný jako v tomto případě, zakládá „oprávnění k zadržení které [zůstalo] v platnosti až do konečného rozhodnutí o obviněních“.

37. Soud znovu zdůrazňuje, že slova „v souladu s postupem předepsaným zákonem“ se odvolávají na domácí právo; vyžadují soulad s příslušným postupem podle tohoto práva. Nicméně domácí právo samo musí být v souladu s Úmluvou, včetně zásad přímo či nepřímo v ní vyjádřených. Představa, na níž je tato projednáváná podmínka postavena, je představa přiměřeného a řádného postupu, jmenovitě pak toho, že zbavení osobní svobody musí vzejít od odpovídajícího úřadu, jím má být vykonáno a nemá být svévolné (viz rozsudek ve věci Winterwerp versus Holandsko z 24. října 1979, série A č. 33, str. 19–20, § 45). Ačkoli přezkum dodržování domácího práva státními úřady není běžně úkolem Soudu, v případech jako tento, kdy se Úmluva přímo odvolává na domácí právo, je tomu jinak, jelikož v takovýchto případech nerespektování domácího práva má za následek porušení Úmluvy, v důsledku čehož Soud může a musí uplatnit určitou revizní pravomoc. Nicméně logika soustavy ochranných opatření stanovené Úmluvou určuje meze rozsahu tohoto přezkumu. Výklad domácího práva je v první řadě věcí domácích úřadů, zejména soudů, i v oblastech, kde jsou pravidla příslušného práva „vtělena“ v Úmluvě: státní úřady jsou z povahy věci obzvláště kompetentní k řešení problémů plynoucích z těchto souvislostí (viz výše citovaný rozsudek ve věci Winterwerp, str. 20 § 46, rozsudek ve věci Bozano versus Francie z 18. prosince 1986, série A č. 111, str. 25, § 58 a rozsudek ve věci Bouamar versus Belgie z 29. února 1988, série A č. 129, str. 21, § 49).

38. V projednávaném případě Soud shledává, že pan Kemmache byl zadržován ve vazbě v souladu s článkem 215 a 215–1 tr. ř. podle výkladu kasačního soudu. Soud nezjistil žádný rozpor s Úmluvou ve znění příslušných ustanovení ani v jejich použití. Soud proto došel k závěru, že projednávané zbavení svobody mělo právní základ ve francouzském právu.

C. Bylo zadržení oprávněné

39. Pan Kemmache namítal, že jeho zadržení nebylo oprávněné. Trval na tom, že nehrozilo žádné nebezpečí, že by se skrýval před spravedlností. Přihlásil se do vězení dobrovolně po třech letech na svobodě, přestože nad ním již nebyl vykonáván soudní dohled. Poté, kdy 13. června večer skončilo slyšení jeho spoluobžalovaného Ceccia před soudem, nebylo nadále nutné jej separovat od svědků, obzvláště vzhledem k tomu, že měl veškeré možnosti se s nimi spojit během tří let na svobodě předcházejících jeho znovuvěznění. Důvody uvedené Porotním soudem alpsko–přímořské oblasti 13. června 1990, zejména pokud jde o názor, že „pouhý soudní dohled, ani za předpokladu zaplacení kauce, se v této fázi řízení nejeví být přiměřenou zárukou toho, že se obžalovaný Kemmache dostaví k přelíčení“ (viz odstavec 11. výše), nebyly rovněž relevantní. Proto také trestní kolegium soudu v Aix-en-Provence nařídilo propuštění žadatele podmíněně soudním dohledem. Konečně – částka požadovaná jako kauce přesáhla finanční možnosti obžalovaného.

40. Komise v podstatě přijala názory žadatele.

41. Podle Vlády účelem rozhodnutí porotního soudu z 13. června, jímž byla zamítnuta žádost o propuštění žadatele, bylo zabránit zmíněnému ve skrývání se před spravedlností, protože nebyl schopen poskytnout dostatečné záruky toho, že se dostaví k přelíčení, a znemožnit mu vyvíjet v průběhu procesu nátlak na svědky. Tyto obavy nebyly neopodstatněné. Žadatel se dvakrát bez oprávněných důvodů nedostavil na předvolání vyšetřujícího soudce a prokázal zájem o průtahy tím, že se připojil k žádosti o odročení, kterou podal jeden z jeho spoluobžalovaných (viz odstavec 10. výše). Pokud jde o skutečnost, že byl zadržován ve vazbě poté, kdy 4. června 1990 trestní kolegium rozhodlo o jeho propuštění, to bylo důsledkem skutečnosti, že nevyhověl podmínkám příkazu k soudnímu dohledu, jinými slovy nesplatil kauci, jejímž účelem bylo zaručit jeho přítomnost při přelíčení, jejíž výše byla stanovena a poté změněna vzhledem k finančním poměrům pana Kemmache.

42. Úmluva vyžaduje, aby každé zbavení svobody bylo „oprávněné“. I v tomto případě ustanovení, na něž se žadatel odvolává, je článek 5 odst. 1 (c), jehož francouzská verze, na rozdíl od anglického textu, výslovně nepoužívá výraz „régularité“ (oprávněnost). Tento pojem je obecný a platný v celému článku 5 odst. 1 (viz, mimo jiné zdroje, rozsudek ve věci Guzzardi versus Itálie z 6. listopadu 1980, série A č. 39, str. 38, § 102). Oprávněností se rozumí soulad s hmotnými a procedurálními předpisy domácího zákona a také s účelem článku 5, zejména ochranou jednotlivců proti svévoli (viz nejnovější pramen, rozsudek ve věci Wassink versus Holandsko z 27. září 1990, série A č. 185-A, str. 11 § 24). V demokratické společnosti, která se upsala vládě zákona, žádné svévolné zadržování nemůže být nikdy pokládáno za oprávněné (viz mimo jiné rozsudek ve věci Winterwerp, citovaný výše, str. 18. § 39).

43. Zadržení na podkladě příkazu ke vzetí do vyšetřovací vazby v průběhu přelíčení před porotním soudem může být založeno na důvodech, které jsou buď doplňující k důvodům, na nichž je postavena vyšetřovací vazba, nebo formulovány jinak.

44. V zásadě a aniž by to snižovalo jeho pravomoci zkoumat slučitelnost rozhodnutí jednotlivých států s Úmluvou, není úlohou Soudu, aby sám hodnotil skutečnosti, které vedly soud určitého státu k tomu, aby přijal jisté rozhodnutí spíše než jiné. Kdyby tomu bylo jinak, Soud by jednal jako soud třetí nebo čtvrté instance, což by bylo porušením omezení, která jsou jeho činnosti uložena.

45. Při rozhodování o dalším zadržení pana Kemmache (13. června 1990) Porotní soud alpsko-přímořské oblasti zvážil mimo jiné, že z hlediska trestu, který mu [hrozil], pan Kemmache [nebyl] schopen poskytnout dostatečné záruky, že se dostaví k přelíčení (viz odst. 11. výše). Trestní kolegium v Aix-en-Provence (4. a 30. června 1990) zaujalo stanovisko, že vzhledem k mnoha narušením tohoto procesu vyplývajícím z toho, že obvinění využívali všechny dostupné prostředky k tomu, aby oddálili soud, je nutné učinit opatření k zajištění přítomnosti pana Kemmache při přelíčení (viz odstavce 12. a 14. výše). Porotní soud počítal navíc i s nebezpečím vyvíjeného nátlaku na svědky (viz odstavec 11. výše). Podle stanoviska Soudu nebylo odhaleno ani zneužití pravomoci, ani zlý úmysl nebo svévole. Proto nemohou být tyto prostředky pokládány za neoprávněné, obzvláště vzhledem ke skutečnosti, že poté, co porotní soud odročí řízení, je možno kdykoli podat žádost o propuštění k trestnímu kolegiu.

D. Rozhodnutí

46. V souhrnu nedošlo k žádnému porušení článku 5 odst. 1.

Z těchto důvodů Soud:

Potvrzuje osmi hlasy k jednomu, že nedošlo k porušení článku 5 odst. 1 Úmluvy.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášen na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 24. listopadu 1994.

Herbert PETZOLD

Rolv RYSSDAL

úřadující tajemník Soudu

předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
23. února 1994
VĚC STANFORD
(Rozsudek ve věci Stanford versus Spojené království)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající podle článku 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, Thór Vilhjálmsson, F. Matscher, L. – E. Pettiti, J. De Meyer, R. Pekkanen, Sir John Freeland, J. Makarczyk, D. Gotchev, a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po tajné poradě ve dnech 29. října 1993 a 25. ledna 1994, vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Příklad byl předán Soudu Evropskou komisí pro lidská práva („Komise“) 11. prosince 1992 během tříměsíční lhůty stanovené v článku 32 odst. 1 a 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 16757/90) proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku, předložené Komisi podle článku 25 dne 8. ledna 1990 britským občanem, panem Bryanem Stanfodem. Žádost Komise vycházela z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Spojené království uznalo obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem uvedené žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 odst. 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovil právníka, který jej bude zastupovat (ust. 30).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován Sir John Freeland, zvolený soudce britské národnosti (článek 43 Úmluvy), a R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 29. ledna 1993 předseda vylosoval za přítomnosti tajemníka Soudu jména ostatních sedmi členů, a to pánů Thóra Vilhjálmssona, F. Matschera, L. – E. Pettitiho, J. De Meyera, R. Pekkanena, J. Makarczyka a D. Gotcheva (články 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).

4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem vlády Spojeného království (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník Soudu 29. června 1993 vyjádření Vlády a dne 22. července 1993 stanovisko žadatele. Dne 21. října 1993 pak obdržel podání žadatele podle článku 50 Úmluvy.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo dne 27. října 1993 v Paláci lidských práv ve Strasbourgu. Soud předtím vykonal přípravné řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za Vládu

I. Christie, Ministerstvo zahraničních věcí a Commonwealthu – zástupce Vlády, P. Havers, advokát – právní zástupce, J. Watherston, Úřad lorda kancléře, A. Jenkins, Úřad lorda kancléře – poradci;

(b) za Komisi

F. Martinez – delegát;

(c) za žadatele

M. Clare – právní zástupce, G. Platt – poradce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pana Martineze, Clarea a Haverse, jakož i odpovědi na své otázky.

6. Dne 3. listopadu 1993 Vláda předložila odpověď na podání žadatele podle článku 50.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

7. Dne 30. března 1988 byl žadatel, pan Bryan Stanford, obžalován porotou korunního soudu v Norwichi ze spáchání sedmi trestných činů souvisejících s jeho poměrem s nezletilou dívkou: omezování osobní svobody, dvou znásilnění, nezákonného sexuálního styku, únosu a dvou vyhrožování smrtí. Soudní jednání před soudcem vrchního soudu a porotou trvalo šest dnů od 8. do 15. června 1988. Během jednání byl žadatel, který seděl na lavici obžalovaných opatřený skleněnými tabulemi, zastupován solicitem a právním zástupcem. Jeho právní zástupce vykonává svou profesi třináct let a specializuje se na trestní právo.

8. Dne 15. června 1988 byl pan Stanford, který byl uznán vinným ze spáchání trestných činů omezování osobní svobody, jednoho znásilnění, únosu a jednoho vyhrožování smrtí, odsouzen celkem na deset let odnětí svobody. V současné době si odpykává trest ve vězení Jejího Veličenstva královny Long Lartin ve Worcestershire.

9. V průběhu jednání se dokazovalo mezi jiným výpovědí slečny M., údajné oběti trestných činů, které bylo v té době patnáct let, jakož i výpovědí její matky a sestry. Když začala M. vypovídat, soudce ji vyzval, aby přistoupila blíž k němu a k porotě, neboť bylo špatné slyšet, co říká.

10. Dne 27. července 1988 žadatel u samosoudce trestního oddělení odvolacího soudu (dále jen „odvolací soud“) požadoval povolení se odvolat proti svému odsouzení, a to zejména z toho důvodu, že při svém jednání kromě jiného neslyšel průběh řízení. Tato žádost byla dne 13. září 1988 zamítnuta, jelikož bylo shledáno, že žádný z navrhovaných důvodů nemá opodstatnění.

11. Dne 6. října 1988 žadatel obnovil svoji žádost o povolení odvolat se k senátu odvolacího soudu. Stěžoval si kromě jiného na to, že nemohl sledovat původní řízení, jelikož u soudu nebyla odpovídající akustika. Předložil též dopis, ve kterém dozorce, který ho během jednání střežil na lavici obžalovaných, potvrzuje, že si mu žadatel při několika příležitostech stěžoval, že neslyší svědky. Dopis kromě jiného konstatoval: „Nejméně při třech příležitostech jsem zavolal solicitora a tento problém jsem mu sdělil. Při jedné z nich (žadatel) řekl, ať si nedělá starosti, neboť jeho advokát dělá dobrou práci. Musím říci, že jsem neslyšel, co svědci říkají.“

12. Je nesporné, že žadatel nemohl slyšet některé důkazy, ani to, že to bylo sděleno jeho solicitorovi, právnímu zástupci a dozorcí, který jej střežil. Ze zápisu z jednání vyplývá, že však žadatel slyšel obžalobu, která byla čtena na počátku jednání, a tvrdil svoji nevinu ke každému ze sedmi trestných činů jemu přičítaných. Ani jednou během jednání nebyla vůči soudu či jeho úředníkům učiněna ze strany žadatele nebo jeho právníků žádná stížnost ani prohlášení, o tom, že neslyší řízení.

13. Žalobce si stěžoval k Úřadu stížností na solicitory kromě jiného na to, že solicitor nepodnikl kroky s ohledem na obtíže při sledování výpovědí. V dopise tomuto úřadu ze dne 19. prosince 1988 solicitor následovně takto kritizoval stížnost žadatele: „Případ pana Stanforda byl zřejmě první případ, který se projednával v nové budově korunního soudu v Norwichi. Během celého jednání pan Stanford tiše seděl na lavici obžalovaných. Řekl mi, že je člověk, který má sluchové problémy. Domnívám se, že to, že neslyšel, co bylo řečeno, se týká zejména důkazů, které byly proti němu vzneseny ze strany žalobkyně (M.). Obžaloba tvrdila, že pan Stanford (žalobkyni) zneužil, znásilnil, unesl a vyhrožoval jí smrtí a že se takto choval asi dva roky. Žalobkyně tvrdila, že o tom nikomu neřekla, protože měla strach z násilí ze strany pana Stanforda a kvůli výhrůžkám, které údajně činil o tom, že ublíží jí a její rodině. Mluvila slabým hlasem a soudce rozhodl, že bude svědčit vsedě u stolu umístěného mezi právním zástupcem a soudcem. To znamenalo, že byla blíže porotě a horní část jejího těla byla pro porotu lépe viditelná, než kdyby byla zakrytá lavicí svědků. Vypovídala však s hlavou skloněnou, často odpovídala na otázky jen jedním slovem a slabým hlasem. Byl jsem spíše blíž k ní než obžalovaný. Slyšel jsem, co říká. Je jasné, že ji porota, soudce a právní zástupce také slyšeli. Kvůli uspořádání soudu by bylo pro obžalova-

ného obtížné, avšak ne nemožné slyšet, pokud jeho sluchová schopnost nebyla zhoršená. Obdržel jsem od pana Stanforda kompletní instrukce, týkající se soudních dokumentů, a to ve formě dvaadvacetistránkového prohlášení. Podle mého názoru byl právní zástupce velmi dobře seznámen s podrobnostmi tohoto prohlášení a položil žalobkyni všechny otázky, které jí měly být položeny. Souhlasím s tím, že mi pan Stanford řekl, že neslyší vše, co se říká. Právní zástupce byl toho názoru (který jsem sdílel), že on a porota slyší, a jelikož bez jakýchkoliv pochybností obdržel instrukce o veškerých otázkách, které nebyly obsaženy v jeho materiálech, nebylo nic, co bylo třeba učinit. Mám za to, že kdyby byl pan Stanford umístěn blízko žalobkyně a jí tvář v okamžiku, kdy podávala svoji výpověď, bylo by to porotou považováno za signál zastrašujícího chování pana Stanforda, na které si (M.) stěžovala.“

14. Dne 6. října 1989 kolegium odvolacího soudu zamítlo žadatelovu obnovenou žádost o povolení se odvolat proti odsouzení. Rozhodl mezi jiným takto: „Seznámili jsme se s důvody odvolání proti odsuzujícímu rozsudku. Žádný z nich však není podstatný. Odkazujeme však zejména na jeden bod, v němž si stěžuje na to, že s ním nebylo vedeno spravedlivé jednání z důvodu špatné akustiky, která mu zabránila v tom, aby jednání slyšel, a také že jeho zástupce – solicitor toto nenapravit. Viděli jsme dopis od dozorce, který se této věci týkal. Zdálo by se, že je na stížnosti žadatele něco pravdy, totiž to, že nemohl průběžně dobře slyšet, co se děje. Nemáme však pochybnost o tom, že jeho solicitor a jeho právní zástupce neměli nejmenší potíže se sledováním řízení a že ho zastupovali způsobem, na který se pravděpodobně nedá stěžovat.“

15. Dne 10. listopadu 1989 byl žadatel informován tajemníkem oddělení trestních odvolání, že se nemůže odvolat ke Sněmovně lordů, neboť odvolací soud nepřipustil odvolání jako podstatné.

16. Podobná stížnost, týkající se akustiky v soudní místnosti, kde byl žadatel souzen a která byla čas od času od svého otevření v roce 1988 neustále používána, byla podána v jiném případě za více než rok po odsouzení žadatele. V důsledku toho si majitelé soudní budovy objednali zprávu od společnosti, která se specializovala na akustiku. Tato zpráva ze dne 8. února 1990 poznamenala, že v roce 1988, než začala být budova používána jako soud, ukázaly zkoušky, že byly navrženy akustické normy dodrženy. Závěrem bylo, že osobě, hovořící ze soudní lavice, bylo rozumět z předního sedadla lavice obžalovaných, opatřené skleněnými tabulemi. Zpráva taktéž uváděla, že nebylo shledáno, že by účinek, který mohly mít na slyšitelnost skleněné tabule, mohl způsobit podstatný pokles hladiny zvuku. Bez ohledu na tyto závěry bylo posléze rozhodnuto instalovat nad lavici obžalovaných reflektorový panel, který měl překonat velmi malou ztrátu zvuku, která vznikla v důsledku skleněné tabule.

II. Příslušné domácí právo

17. V Anglii a ve Walesu právo obžalovaného účastnit se u soudu projednávání svého případu vyplývá z common law. Toto obecné pravidlo bylo stanoveno Lordem Readingem, hlavním soudcem, ve věci R. versus Lee Kun (1916), Kings Bench Reports 337, str. 341, následovně: „Pouze velmi vyjíméčné okolnosti mohou ospravedlnit jednání v nepřítomnosti obžalovaného. Důvodem, proč by obžalovaný měl být při jednání přítomen, je to, že může slyšet případ, který je mu přiřítán, a mít příležitost ... na něj odpovědět. Přítomnost obžalovaného neznámá pouze to, že musí být fyzicky přítomen, ale musí být též schopen porozumět povaze řízení.“

18. Pokud má soudce za to, že by obžalovaný na lavici obžalovaných mohl zastrašovat svědka, může obžalovaného přemístit z přítomnosti svědka, avšak ne tak, aby obžalovaný neslyšel (R. versus Smellie /1919/ 14 Zprávy o trestních odvoláních 128).

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

19. Žadatel podal svou žádost (č. 16757/90) ke Komisi dne 8. ledna 1990. Stěžoval si podle článku 6 odst. 1 Úmluvy, že jelikož nemohl slyšet řízení, které vyústilo v jeho odsouzení, nebylo s ním vedeno spravedlivé jednání.

20. Dne 10. února 1992 Komise prohlásila stížnost žadatele za přípustnou. Ve své zprávě z 21. října 1992 podle článku 31 vyjádřila svoje stanovisko k tomu, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 (jedenáct hlasů ku sedmi). Úplné znění stanoviska a dvou protikladných stanovisek, obsažených ve zprávě, je uvedeno v příloze k tomuto rozsudku.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

21. Žadatel si stěžoval, že neměl spravedlivé jednání, jelikož neslyšel řízení. Odvolává se na článek 6 odst. 1 Úmluvy, který stanoví: „Při rozhodování o ... jakémkoliv trestním obvinění proti sobě má každý právo, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem ...“

22. Žadatel tvrdil, že v důsledku toho, že neslyšel řízení, nebyl plně informovanou stranou pro rozhodnutí svého právního zástupce o vedení jeho případu a byl zbaven příležitosti, aby sám kontroloval, které důkazní prostředky se s písemnými prohlášeními proti němu shodovaly a které nikoliv. Tím, že si stěžoval dozorcí, který jej střežil na lavici obžalovaných, jakož i svému právníkovi, učinil vše, co od něj mohlo být očekáváno, aby soud upozornil. Trval na tom, že nesouhlasil s rozhodnutím svých právníků, aby nečinil vůči soudci prohlášení. Dále přednesl, že se jedná o odpovědnost Vlády, jelikož to byla právě špatná akustika v soudní místnosti, která byla primárním důvodem jeho potíží při vyslechnutí řízení. Toto podpírá rozhodnutím instalovat nad lavici obžalovaných pro zvýšení slyšitelnosti reflektorový panel (viz výše uvedený odstavec 16.).

23. Vláda naproti tomu zdůraznila, že akustika v sále byla zkoušena jak před otevřením soudní síně, tak v roce 1990 na základě stížnosti žadatele. Při obou příležitostech byla shledána jako uspokojivá. Podle jejího názoru, jakož i názoru Komise, se nejedná o odpovědnost Vlády, jelikož si žadatel ani jeho právníci nestěžovali, ani nepřednesli vůči soudu prohlášení o žadatelových problémech se sluchem. Navíc to bylo promyšlené a taktické rozhodnutí právního zástupce, o kterém se lze domnívat, že bylo žadatelem schváleno. Během jednání se tedy nepříhodilo nic, co by mohlo soudce na tento problém upozornit.

24. Soud musí posuzovat řízení jako celek, včetně rozhodnutí odvolacích soudů. Jeho úkolem je zjistit, zda bylo řízení, jakož i způsob provádění dokazování, spravedlivé (viz kromě jiného rozsudek Edwards versus Spojené království z 16. prosince 1992, série A, č. 247-B, str. 34–35, § 34).

25. Připomíná se, že mezi přítomnými u soudu není sporu o tom, že měl žadatel potíže při vyslechnutí určitých svědeckvých přednesených během jednání.

26. Předmětem sporu není ani to, že článek 6, posuzovaný jako celek, zaručuje obžalovanému právo se skutečně účastnit projednávání své trestní věci. V zásadě to zahrnuje kromě jiného právo nejen být přítomen, ale i vyslechnout a sledovat jednání. Tato práva jsou vlastní samotnému pojmu kontradiktorního řízení a mohou být rovněž odvozena ze záruk uvedených v odstavcích (c), (d) a (e) článku 6 odst. 3 – právo „hájit se sám“, „klást nebo nechat klást otázky svědkům“, „mít zdarma asistenci tlumočnicka, pokud nerozumí nebo nemluví jazykem, který soud používá“ (viz rozsudek Colozza versus Itálie z 12. února 1985, série A č. 89, str. 14, § 27, a rozsudek Barbero, Messegué a Jabardo versus Španělsko z 6. prosince 1988, série A č. 146, str. 33, § 78).

27. V tomto případě se ani žadatel, ani právní zástupci v průběhu šestidenního jednání nesnažili upozornit soudce na problémy se slyšením. Je pravda, že žadatel zmínil tyto problémy před dozorcem a následně i před svými právními zástupci (viz výše uvedené odstavce 11. a 12.). Dozorce však nebyl úředníkem soudu ani pomocnou soudní osobou. Navíc jeho právní zástupce, který měl v trestních záležitostech dlouholetou zkušenost, zvolil z taktických důvodů mlčení o těchto obtížích (viz výše uvedené odstavce 11. a 13.) a nic nenavědčuje, že by s tím jeho klient nesouhlasil, jak později tvrdil.

28. Stát nemůže být obecně odpovědný za jednání nebo rozhodnutí právníka obžalovaného. Z nezávislosti právníké profese vyplývá, že vedení obhajoby je zásadně věcí mezi žalovaným a jeho zástupcem. Smluvní státy jsou povinny zasáhnout pouze v případě, že je zjevné, že právní zástupce neposkytl účinné zastoupení, nebo pokud na to byly dostatečným způsobem upozorněny (viz také mutatis mutandis jeden z nedávných rozsudků *Imbrioscia versus Švýcarsko* z 24. listopadu 1993, série A č. 275, str. 14, § 41). To však nebyl tento případ (viz výše uvedený odstavec 27.).

29. Žadatel dále tvrdil, že za nedostatečnou akustiku v soudní síni je odpovědná Vláda. Jelikož je to bezpochyby věc, která by mohla vnést otázku podle článku 6 Úmluvy, znalecké posudky, které byly vyhotoveny jak před, tak i po žadatelově stížnosti, prokázaly, že kromě minimální ztráty zvuku v důsledku skleněné tabule byly akustické úrovně v soudní síni uspokojivé (viz výše uvedený odstavec 16.).

30. Závěrem je nutno připomenout, že žadatel byl zastoupen solicitem a právním zástupcem, kteří mohli bez potíží řízení sledovat a měli mít možnost s žadatelem projednat všechny otázky, které vyplynuly z důkazů, které se neobjevily již v písemných svědeckých výpovědích. Navíc ze zápisu z jednání vyplývá, že byl svým právním zástupcem dobře hájen a že soudcovo shrnutí pro porotu věrně a pečlivě odráželo důkazy, které byly soudu předloženy.

31. Navíc od odvolacího soudu, který věc projednával (viz výše uvedený odstavec 14.), nemohlo být za těchto okolností rozumně očekáváno, že napraví nedostatky v soudním řízení, které nebyly vzneseny před soudcem (viz výše uvedený rozsudek *Edwards*, série A č. 247-B, str. 35, § 39, s citacemi zdrojů zde uvedenými).

32. Ve světle těchto zjištění Soud uzavírá, že Spojené království neporušilo povinnost zajistit žadateli spravedlivé jednání. Z toho vyplývá, že nedošlo k porušení článku 6 odst. 1.

Z těchto důvodů Soud jednomyslně rozhoduje, že nedošlo k porušení článku 6.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyneseno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 23. února 1994.

Marc-André EISSEN

Rolv RYSSDAL

tajemník Soudu

předseda

REJSTŘÍK
rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourg
k ročníku 1995 (I.)
Výběru z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ve věci

- A. versus Francie.....	II/95, str. 42
- Burghartz versus Švýcarsko.....	II/95, str. 36
- Casado Coca versus Španělsko.....	I/95, str. 41
- Fredin versus Švédsko.....	IV/95, str. 2
- Hauschildt versus Dánsko.....	IV/95, str. 7
- Jacubowski versus Německo.....	II/95, str. 29
- Kemmache versus Francie.....	IV/95, str. 20
- Kokkinakis versus Řecko.....	I/95, str. 53
- López Ostra versus Španělsko.....	III/95, str. 2
- Lüdi versus Švýcarsko.....	I/95, str. 29
- Stanford versus Spojené království.....	IV/95, str. 28
- Tomasi versus Francie.....	III/95, str. 14
- Vallée versus Francie.....	III/95, str. 39

Statut Rady Evropy..... II/95, str. 3

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod..... I/95, str. 5

Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourg

Jako přílohouvé sešity Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek vydává Nejvyšší soud ČR

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera

Nakladatelství ORAC, s.r.o. Praha

Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček

Překlad: PhDr. Markéta Larišová, PRESTO Praha, odborná spolupráce: Mgr. Andrea Löfflerová

Sazba: ARC Říčany

Tisk: 3T Praha

Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva vychází s laskavým finančním přispěním a organizační pomocí Centra pro demokracii a svobodné podnikání, Štěpánská 18, Praha 1

Nakladatelství ORAC, s.r.o.
Jabloňová 80, 106 00 Praha 10
Podávání novinových zásilek povoleno:
Česká pošta, s.p.,
Odštěpný závod PŘEPRAVA, Praha
čj. 2969/95, dne 12. 9. 1995

NOVINOVÉ VÝPLATNÉ

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1995 (XLVII),
Přílohový sešit IV/95, ročník přílohových sešitů – I. z 20. 12. 1995.
Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s.r.o., Praha.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 05/41321237.

Ročně vycházejí sešity 1 - 10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává Nakladatelství ORAC, s.r.o., 106 00 Praha 10, Jabloňová 80.

Administrace Nakladatelství ORAC: tel. 02/758716, 02/755843, fax 02/758720.

Podávání novinových zásilek povoleno: Česká pošta, s.p., Odštěpný závod PŘEPRAVA, Praha čj. 2969/95, dne 12. 9. 1995